

"Grooming"
Straffelovens § 201 a.

Kandidatnummer: 689

Leveringsfrist: 25. april 2008

(* regelverk for spesialoppgave på:

<http://www.jus.uio.no/studier/regelverk/utf-forskr-vedlegg-i.html>

regelverk for masteroppgave på:

<http://www.jus.uio.no/studier/regelverk/master/eksamensforskrift/kap6.html>)

Til sammen 17120 ord

12.09.2008

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>INNLEDNING.</u>	<u>1</u>
1.1	Presentasjon av tema.	1
1.2	Begrunnelse og historikk.	4
1.3	Rettskildesituasjonen.	5
<u>2</u>	<u>VILKÅR FOR STRAFF.</u>	<u>6</u>
2.1	De objektive vilkårene.	6
2.1.1	Vilkåret ”avtalt et møte”.	6
2.1.2	Vilkårene ”kommet frem til møtestedet eller et sted hvor møtestedet kan iakttas”.	8
2.2	Skyldkravet.	10
2.2.1	Det generelle skyldkrav.	10
2.2.2	Subjektivt overskudd.	10
2.2.3	Skyldkravet for aldersvillfarelse.	11
2.3	Jevnbyrdighet i alder og utvikling.	13
2.4	Påtalekompetansen.	14
<u>3</u>	<u>FORHOLDET TIL STRAFFELOVENS REGLER OM FORSØK OG MEDVIRKNING.</u>	<u>14</u>
3.1	Staffelovens § 49.	14
3.2	Forsøk på grooming.	18
3.3	Straffri tilbaketreden.	20
3.4	Medvirkning.	21

<u>4</u>	<u>ETTERFORSKINGEN.</u>	23
4.1	Generelt om etterforsningsbegrepet.	23
4.1.1	Grensen mellom etterforskning og annen politivirksomhet.	24
4.1.2	Vilkårene for å sette i gang etterforskning.	25
4.2	Etterforskningsmetoder.	26
4.2.1	Besøksforbud.	28
4.2.2	Provokasjon.	33
4.2.3	Avlytting etter strl. § 216 l.	36
4.2.4	Pågrepelse og varetektsfengsling.	38
4.2.5	Ransaking.	40
4.2.6	Beslag.	42
4.2.7	Skjult fjernsynsovervåking.	43
4.2.8	Kontroll av kommunikasjonsanlegg.	45
<u>5</u>	<u>KONKURRENS.</u>	47
5.1	Generelt om konkurrens.	47
5.2	Straffelovens §§ 195, 196 og § 200 jf. strl. § 49 i konkurrens med strl. § 201a.	47
5.3	Straffelovens §§ 195, 196 og § 200 i konkurrens med strl. § 201a.	48
5.4	Straffelovens § 201a i konkurrens med andre straffebud.	49
<u>6</u>	<u>STRAFFEREAKSJON OG REAKSJONENS LENGDE.</u>	49
6.1	Generelt om straff ved grooming.	49
6.2	Bruk av forvaring.	50
6.3	Bruk av samfunnsstraff.	54
6.4	Antatt straff for forbrytelse mot strl. § 201a.	55
<u>7</u>	<u>AVSLUTNING.</u>	56

<u>8</u>	<u>KILDER.</u>	<u>58</u>
8.1	Litteraturliste.	58
8.2	Lovregister.	58
8.3	Offentlige dokumenter.	58
8.4	Domsregister.	59

1 Innledning.

1.1 Presentasjon av tema.

Temaet for denne oppgaven er straffelovens § 201a.¹ Straffebudet trådte i kraft ved lov av 13. april 2007 nr. 14.

Bestemmelsen lyder:

- 1. "Med bøter eller fengsel inntil 1 år straffes den som har avtalt et møte med et barn under 16 år, og som med forsett om å begå en handling som nevnt i §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd har kommet frem til møtestedet eller et sted hvor møtestedet kan iakttas"*
- 2. "Villfarelse om alder utelukker ikke straffeskyld, med mindre ingen uaktsomhet foreligger i så måte"*
- 3. "Straff etter denne bestemmelsen kan falle bort dersom de som har avtalt å møtes er omtrent jevnbyrdige i alder og utvikling."*

Utviklingen av kommunikasjonsteknologien har skapt mange nye muligheter for kommunikasjon mellom fremmede mennesker. Det finnes et stort utvalg av internettsider hvor man kan legge ut profiler og kontaktannonser for å skape nye relasjoner. Det er ikke bare voksne som benytter Internett på denne måten, dagens barn har vokst opp med utviklingen og er som regel like godt opplyst om Internett som de voksne er. I følge

¹ Straffeloven av 22. mai 1902 nr.10. (strl.)

Internet World Stats har internettbruken i Norge i perioden 2000-2007 vokst med 85,2 %. Det antas at hele 88 % av Norges befolkning har tilknytning til Internett.²

I følge SAFT – undersøkelsen (2006) bruker 92 % av barn i alderen 9-16 år datamaskin hjemme og 97 % av disse har tilgang på Internett. Blant norske barn mellom 9-16 år hadde hele 22 % møtt noen de har blitt kjent med over Internett.³

Det finnes i dag egne internettsider som retter seg direkte mot barn og ungdom. På slike sider kan man for eksempel kommunisere med hverandre via internettforum.⁴ Mange barn lager også sine egne hjemmesider hvor de ofte ukritisk legger ut bilder, dagbøker og annen informasjon om seg selv. Når det gjelder barnas bruk av Internett går det frem av SAFT – undersøkelsen at det er selve kommunikasjonen med andre som er det sentrale ved Internett og at Internett har gitt dem en helt ny måte å kommunisere på.⁵

Utover å fungere som et positivt kontaktskapende redskap for etablering av nye kontakter og relasjoner, utgjør Internett også en stor arena for voksne som med seksuelle motiver vil komme i kontakt med barn.⁶ Denne utviklingen av Internett som relasjonsplattform har klart skapt en større risiko for barna. Internett gjør at den potensielle overgriper kan oppnå kontakt med barna i deres eget hjem.

I tillegg til at man kan chatte på såkalte åpne forum, hvor det du skriver kan bli sett av alle som er inne på samme side kan kommunikasjon skje via private sanntidsmeldinger. Programmer for slike sanntidsmeldinger er blant annet MSN Messenger, Yahoo Messenger og IRC.

² [Http://www.internetworldstats.com/stats4.htm](http://www.internetworldstats.com/stats4.htm) (oppdatert 30. november 2007)

³ Arbeidsgrupperapport. (2007) ”Forebygging av internettrelaterte overgrep mot barn.”

⁴ For eksempel; www.blink.no, www.nettby.no, www.meside.no og www.chat.no

⁵ Arbeidsgrupperapport. (2007) ”Forebygging av internettrelaterte overgrep mot barn.” s. 7

⁶ DS 2007:13 ”Vuxnas kontakter med barn i sexuella syften” s. 11

Det er vanlig at både barn og voksne tar i bruk ”*nick-names*” eller ”*alias*” når de prater på pratekanaler eller nettforum. Ved chatting på Internett kan man altså være mer eller mindre anonym. Selv om anonymiteten kan ha sine fordeler vil det også kunne åpne muligheter for misbruk av denne typen tjenester. Anonymiteten kan redusere oppdagelsesrisikoen og senke den psykologiske barrieren mot å ta kontakt.⁷ Spesielt vil barn være utsatt for voksne som med utpekulerte metoder prøver å tilegne seg barnas tillit ved å kontakte dem via disse nettsidene. Typisk kan det skje ved at den voksne overvåker åpne nettforum. Den voksne kan for eksempel i begynnelsen utgi seg for å være en jevnaldrende. På denne måten kan den voksne komme i kontakt med barn på deres egne premisser. Senere vil vedkommende kanskje forsøke å få kontakten over i lukkede forum, slik at man kan prate direkte uten at andre kan se hva samtalen går ut på. De fleste nettforum har en funksjon som gjør at man kan prate privat. På denne måten kan det utveksles e-postadresser eller MSN uten at andre også får tilgang til denne. Når samtalene skjer over Internett og barna sitter på skolen eller hjemme føles situasjonen ofte mer under kontroll. Barna kan av den grunn gjerne bli tøffere i sin kommunikasjon og utgir mer informasjon om seg selv enn ellers.

Dersom den voksnes intensjoner med forberedelseshandlingene er å skape tillit til barnet for å senere utnytte det seksuelt kan det betegnes som grooming. Grooming må altså avgrenses mot selve det seksuelle overgrepet. En seksuell dialog kan være helt fraværende i denne forberedelsesfasen. Grooming må derfor ikke forveksles med seksuelle tilnærmelser eller trakassering, slike handlinger kan rammes av andre straffebud. Mulige overgripere som kommer med tilnærmelser eller trakassering vil ofte bli avvist av barna selv. Det er den ikke-seksuelle bearbeidingen som ofte er den farligste for barna.⁸

⁷ Ot.prp.nr.18 (2006-2007) s. 6

⁸ Arbeidsgrupperapport. (2007) ”Forebygging av internettrelaterte overgrep mot barn.”

1.2 Begrunnelse og historikk.

Straffelovens § 201a kom som en del av regjeringens satsning for å styrke barns vern mot seksuelle overgrep.⁹ Man mente at et slikt straffebud kunne være ett av flere tiltak som kan beskytte barn bedre. Den 1. mai 2004 trådte det i kraft en britisk bestemmelse om grooming. Etter den britiske bestemmelsen er det ulovlig for en voksen å reise for å møte eller å ha forsett om å møte en mindreårig, dersom intensjonen er å utføre en ulovlig seksuell handling overfor den mindreårige. Det er et vilkår for straffbarheten at den voksne minst to ganger tidligere har kommunisert med barnet. Formålet med bestemmelsen er å sikre seg at en kan reagere mot voksne som bruker Internett til å forgripe seg på uskyldige barn. Forslaget ble lagt frem for det britiske parlamentet i november 2002 og kom på initiativ fra forumet ”Task Force on Child Protection on the Internet”¹⁰

Etter at det britiske straffebudet ble vedtatt tok Barneombudet og Redd Barna til orde for å innføre en tilsvarende bestemmelse i norsk rett.¹¹ Den 10. mars 2006 arrangerte Justisdepartementet nordisk seminar om temaet. Tilstede på seminaret var representanter fra England som belyste de britiske erfaringene med straffebudet. Den 29. juni 2006 ble et forslag om et nytt norsk straffebud sendt på høring. En sentral del i høringen var spørsmålet om på hvilket punkt i handlingsrekken fram mot et eventuelt planlagt overgrep man skulle trekke skjæringspunktet for straff. Noen høringsinstanser mente det ville være naturlig å trekke grensen allerede ved kontaktetableringen, mens andre instanser mente at man ikke burde trekke grensen før gjerningspersonen hadde møtt barnet. Den endelige bestemmelsen fikk en litt annen utforming av gjerningsbeskrivelsen enn det som var foreslått i høringen.

Det påpekes i forarbeidene at dagens teknologi, blant annet Internett og mobiltelefon gjør at barn er mer utsatt for overgrep. Muligheten for kontroll fra andre voksne er mindre, og barna er da mer sårbare for overgrep. I proposisjonen uttales det av departementet at ”*det*

⁹ Ot.prp.nr.18 (2006-2007) s. 11

¹⁰ Home Office’s White paper; ”Protecting the Public” (Cm5668)

¹¹ Ot.prp.nr.18 (2006-2007) s. 6

*er viktig at lovgivningen som beskytter barn mot overgrep er tilpasset den virkeligheten som barn og unge lever i.*¹² Lovgiver mente at straffebudet ville bli lite effektivt dersom det bare skulle ramme tilfellene der gjerningspersonen tok kontakt med barnet på møtestedet. Nettopp dette gjenspeiles i den utformingen det norske straffebudet til slutt fikk.

1.3 Rettskildesituasjonen.

Straffebudet er omtrent ett år gammelt, det foreligger enda ikke noe høyesterettspraksis på området. Ved søk i lovdata har jeg heller ikke funnet underrettspraksis hvor bestemmelsens anvendelsesområde har vært drøftet.

Fremstillingens viktigste kilde vil derfor være ordlyden i straffebudet. Straff må alltid kunne forankres i en lovtekst, jf. Grunnloven § 96. Siden bestemmelsen er helt ny vil forarbeidene ha større vekt enn ellers. Forarbeidene til bestemmelsen er Ot.prp.nr.18 (2006-2007) og Innst.S.nr.38 (2006-2007).

Det er skrevet noen få norske juridiske artikler om temaet grooming, disse ble skrevet da den var ute på høring. På dette tidspunkt var den endelige gjerningsbeskrivelsen ikke ferdigstilt. Den rettskildemessige vekten av artiklene vil av den grunn være mindre.

Som nevnt ovenfor er den norske bestemmelsen om grooming inspirert av det britiske straffebudet i Sexual Offences Act 2003, Section 15. Innholdet i det britiske straffebudet har fått en annen utforming enn det norske. Den rettskildemessige betydningen av de britiske kildene vil derfor ha langt mindre vekt enn om utformingen hadde vært lik. Allikevel vil det kunne være aktuelt å tolke det norske straffebudet i lys av det britiske når det gjelder formålsbetraktninger.

¹² Ot.prp.nr.18 (2006-2007) s. 6

I Sverige ble det i april 2007 lagt frem et forslag til en lignende bestemmelse om grooming.¹³ Lovforslaget i Sverige går ut på at straffbarheten skal inntre allerede ved kontaktetableringen. Et hensyn bak det svenske skjæringstidspunktet for straff er at man må unngå at den planmessige oppbygningen av tillitsforhold til barnet forblir straffritt. Dersom man skulle trekke skjæringstidspunktet først ved et møte, ville man etter svensk rett ikke innskrenke anvendelsesområde for straffrie forberedelseshandlinger.¹⁴

Danmark har ikke innført og arbeider heller ikke med noen bestemmelse som er ment å fange opp grooming tilfeller. I Danmark har man derimot en meget vid forsøksregel som kommer til anvendelse på et langt tidligere tidspunkt enn i Sverige, Norge og England. Etter den danske straffeloven § 21 kan man straffes for *”handlinger som sigter til at fremme eller bevirke utførelsen af en forbrydelse.”* Etter de danske reglene vil en hvilken som helst handling som forbereder et overgrep kunne straffes dersom gjerningspersonen innehar det nødvendige forsett om fullbyrdet forbrytelse.

2 Vilkår for straff.

2.1 De objektive vilkårene.

2.1.1 Vilåret ”avtalt et møte”.

Etter første ledd er det et vilkår at det må være *”avtalt et møte”*. Dette gir en forståelse av at det må være enighet mellom den voksne og barnet om å treffes. Ordlyden gir imidlertid ingen holdepunkter for om møtet må knytte seg til et konkret sted eller tidspunkt. Men for at et avtalt møte skal bli realisert forutsetter dette i alle fall at man har et nærmere geografisk område og et visst tidsrom som man kan forholde seg til. I de situasjoner der det

¹³ Ds 2007:13

¹⁴ DS 2007:13 s. 119

foreligger en klar avtale mellom barnet og den voksne om å treffes på et bestemt sted til et bestemt tidspunkt må det være klart at vilkåret er oppfylt. I mange tilfeller kan man imidlertid ha mindre klare hendelsesforløp, noe som kan skape vanskeligheter ved vurderingen.

Det kan dermed reises spørsmål om hva som skal anses som en ”avtale”, og herunder hvilke krav som skal stilles til møtested og møtetidspunkt.

For det første er det en problemstilling om hvilke krav som skal stilles til partenes oppfatning av om det foreligger en avtale, og for det andre hvor uspesifisert møtestedet og tidspunktet kan være. Problemstillingen ble tatt opp i forarbeidene til bestemmelsen, og departementet uttrykte at ”avtale” må tolkes vidt. Det kan ikke kreves at barnet har oppfattet avtalen som bindende, og det er ikke nødvendig at det foreligger en eksplisitt forståelse fra begge parter om å møtes. Det sentrale og avgjørende må være om gjerningspersonen har hatt en begrunnet forventning om å treffe barnet på et bestemt sted innenfor et bestemt tidsrom.¹⁵

Et spørsmål blir etter dette når man kan si at gjerningspersonen har en begrunnet forventning om å påtreffe barnet. Ut fra forarbeidene vil det sentrale være gjerningspersonens oppfatning av situasjonen. Dersom den voksne har fått barnet til å oppgi hvor det vil befinne seg på et nærmere bestemt tidspunkt og sted, kan man si at den voksne vil ha en begrunnet forventning å påtreffe barnet uavhengig av om barnet selv oppfatter foranledningen som en avtale. Forarbeidene påpeker at det må trekkes en grense mot de tilfellene der den voksne uanmeldt møter opp på et sted der barnet befinner seg, som eksempel nevnes skole, fritidsklubb og lignende. Slike situasjoner vil typisk være der en samtale mellom den voksne og barnet ikke dreier seg om å treffes, men den voksne antar at barnet befinner seg på et sted og møter opp der. Det kan derfor være rimelig at å stille et

¹⁵ Ot.prp.nr.18 (2006-2007) s. 30

krav om at en samtale som foranlediger et møte er med på å styrke gjerningspersonens forventning om å påtreffe barnet på det sted og tidspunkt den voksne møter opp.

Bestemmelsen er teknologinøytral.¹⁶ Det vil si at den gjelder uavhengig av hvordan den forutgående kommunikasjonen har skjedd. Dersom den voksne for eksempel tar kontakt med barnet på gata eller via mobiltelefon vil vilkåret være oppfylt dersom det samtidig avtales et senere møte.

2.1.2 Vilkårene ”kommet frem til møtestedet eller et sted hvor møtestedet kan iakttas”.

Det er videre to alternative vilkår som trekker grensen for hvor i handlingsrekken straffeansvar skal inntre.

For det første inntre straffeansvar når gjerningspersonen *”har kommet frem til møtestedet”*. I forarbeidene går det fram at *”møtestedet”* må forstås som det avtalte sted på det avtalte tidspunkt. Om barnet er på stedet eller ikke er uten betydning for straffeansvaret.

Skjæringstidspunktet for straffeansvarets inntreden var et sentralt tema i proposisjonen. Noen av høringsinstansene mente det ville være naturlig å trekke grensen allerede ved kontaktetableringen, mens andre instanser mente det ville være mer naturlig å trekke grensen for straffeansvar ved det fysiske møtet mellom barn og voksen. I høringsnotatet fra departementet var forslaget i utgangspunktet at straffeansvar skulle inntre når gjerningspersonen hadde tatt kontakt med barnet på møtestedet. Begrunnelsen for dette var at det ville være en stor forskjell i straffverdigheten. Lovgiver mente at man ved selve kontakten overskrider psykologiske grenser i forhold til oppdagelsesrisiko og gjennomføringsvilje. Departementet valgte imidlertid å endre skjæringstidspunktet etter høringen. Det ble påpekt at straffeansvaret skal inntre når gjerningspersonens forsett har

¹⁶ Ot.prp.nr.18 (2006-2007) s. 20

manifestert seg i vedkommendes handlinger, men at det ikke kan være betinget av at gjerningspersonen faktisk møter barnet.

Hensynene som ble vektlagt ved det endelige skjæringstidspunktet er blant annet handlingens straffverdighet, bevismessige hensyn, praktiske håndhevingsmuligheter og problemer i forhold til jurisdiksjon.¹⁷ Ved at skjæringstidspunktet trekkes på det tidspunktet hvor gjerningspersonen har *”har kommet frem til møtestedet eller et sted hvor møtestedet kan iakttas”* begrenser man vanskelige problemstillinger angående jurisdiksjon som ofte følger av Internettets geografiske uavhengighet. Dessuten vil forholdet være mer straffverdig jo nærmere i tid og ytre omstendigheter man kommer til en situasjon hvor overgrep kan begås. Dersom man skulle trekke grensen på tidspunktet for kontaktetablering ville det vært vanskelig å bevise tiltaltes forsett om overgrep. På dette tidspunkt ville den psykologiske forskjellen av å ha forsett om å gjennomføre et overgrep på et senere tidspunkt og det å faktisk gjennomføre et møte være stor. Desto fjernere handlingen er fra gjennomførelse jo mindre er sjansen for at gjerningspersonens forsett om å begå overgrep blir realisert. Departementet uttrykker forskjellen i straffverdigheten som følger; *”Å ta kontakt med en mindreårig er en handling som i tid og karakter skiller seg vesentlig fra det å etablere en situasjon hvor et fysisk overgrep kan begås. Departementet mener at det er en kvalifisert forskjell i straffverdigheten mellom det å etablere kontakt med noen for eksempel over Internett og det å legge til rette for et fysisk møte”*.

For å unngå spørsmål om straffri tilbaketreden etter strl. § 50 for tilfeller der den voksne venter i nærheten av møtestedet tok man også inn det alternative vilkåret som gjør at straffeansvar inntreer også i de tilfeller hvor gjerningspersonen har kommet fram til *”et sted hvor møtestedet kan iakttas”*. Det sentrale ved vurderingen av om vilkåret for disse tilfeller er oppfylt må være om gjerningspersonen befinner seg på et sted som gir anledning til å se om barnet har ankommet møtestedet. Ved å ramme disse tilfellene unngår man at gjerningspersonen vurderer om det er trygt å møte barnet eller om han skal la være.

¹⁷ Ot.prp.nr.18 (2006-2007) s. 16

2.2 Skyldkravet.

2.2.1 Det generelle skyldkrav.

Straffebudets skyldkrav er at gjerningspersonen må ha utvist forsett i forhold til alle omstendigheter i den objektive gjerningsbeskrivelsen, jf. strl. § 40.

Gjerningspersonens tanker eller overveielser er ikke gjenstand for direkte observasjon eller bevisførsel. Man må trekke slutninger fra ytre observerbare trekk ved gjerningspersonens handlinger. Det avtalte møtestedet, relasjonen mellom partene, aldersforskjellen mellom dem, hvordan de har kommet i kontakt med hverandre og innholdet i den forutgående kommunikasjonen kan være momenter som forteller noe om gjerningspersonens subjektive forhold.¹⁸ Hvorvidt et møte skjer uten foreldrenes samtykke kan også være et moment i vurderingen av forsettet og som gjør det mer betenkelig. Men straffebudet gjør ingen unntak fra de alminnelige reglene om beviskrav, bevisføringsplikt eller bevisbyrde. Påtalemyndigheten må bevise tiltaltes forsett, og retten må bedømme hvorvidt de anser det som overveiende sannsynlig at gjerningspersonen har hatt forsett i forhold til straffebudets gjerningsbeskrivelse.

2.2.2 Subjektivt overskudd.

Det oppstilles i tillegg til det alminnelige skyldkrav et subjektivt overskudd. Det subjektive overskudd innebærer at gjerningspersonen må ha hatt *”forsett om å utføre en handling som nevnt i §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd.”* Straffeloven § 195 gjelder seksuell omgang med barn under 14 år, § 196 gjelder seksuell omgang med barn under 16 år, og § 200 annet ledd gjelder seksuell handling med barn under 16 år.

¹⁸ Ot.prp.nr. 18 (2006-2007) s. 12

Det er de alminnelige reglene om forsett som gjelder og det kreves ikke hensikt.¹⁹ Vurderingen av om vedkommende har hatt forsett med hensyn til det subjektive overskudd kommer an på gjerningspersonens subjektive forhold. Momenter som kommer i betraktning ved denne vurderingen vil jeg behandle i kapittelet om forholdet til de generelle forsøksreglene.

2.2.3 Skyldkravet for aldersvillfarelse.

I bestemmelsens andre ledd følger det at *”villfarelse om alder utelukker ikke straffeskyld, med mindre ingen uaktsomhet foreligger i så måte”*.

Ordlyden tilsier her at villfarelse kun er straffri dersom gjerningspersonen ikke kan bebreides for hans handlemåte. En slik forståelse samsvarer godt med det utgangspunktet som ble nevnt i forarbeidene. Her uttrykkes det at dersom gjerningspersonen på noen som helst måte har opptrådt uaktsomt så må vedkommende straffes.

For å kunne ta stilling til om gjerningspersonen har vært uaktsom i forhold til fornærmedes alder må man ta utgangspunkt i en aktsomhetsterskel. I forarbeidene ble det diskutert hvilken regel som burde gjelde i forhold til aldersvillfarelse til strl. § 201a. Ordlyden i bestemmelsen fikk samme utforming som reglene om aldersvillfarelse for seksuelle overgrep.²⁰ Aktsomhetsterskelen etter strl. § 201a vil derfor kunne trekkes etter de grenser som følger av praksis og forarbeider for de tilsvarende bestemmelsene med samme ordlyd.

Aktsomhetsnormen i forhold til strl. §§ 195 (3), 196 (3) og § 200 (4) er meget streng.²¹ Dersom vedkommende kan bebreides med hensyn til aldersvillfarelsen vil det foreligge uaktsomhet.

¹⁹ Ot.prp.nr. 18 (2006-2007) s. 21

²⁰ Strl. § 196(3), strl. § 200(4). Rt.2005/833

²¹ Straffelovrådets innstilling av 17. mars 1960

Det ble i forarbeidene til strl. § 201a problematisert at fornærmede kan ha gitt uttrykk for at hun eller han er over 16 år. Spørsmålet er da om gjerningspersonen kan bebreides for passivt å gå ut fra at dette er sant.

Spørsmålet er diskutert av Høyesterett i Rt.1981/964. I denne avgjørelsen ble det uttalt at det ikke er nok at gjerningspersonen slår seg til ro med at fornærmede på forespørsel har uttalt at fornærmede er over 16 år. Høyesterett viser her til Høyesteretts kjennelse i Rt.1978/847 hvor det ble referert fra lovgivers uttalelser i forarbeidene. Retten la i overensstemmelse med forarbeidene vekt på at reglene om aldersvillfarelse er en meget snever unntaksbestemmelse. Det skal derfor tungtveiende grunner til for at det foreligger straffri aldersvillfarelse. Dersom gjerningspersonen har satt seg ut over mulig tvil om hvor gammel fornærmede er så er dette et forhold som kan bebreides gjerningspersonen selv. Bestemmelsen kommer da ikke til anvendelse.

Bestemmelsen om grooming vil typisk ramme personer som tar førstehåndskontakt med barn over Internett. At et barn under 16 år gjerne spesielt over Internett kan utgi seg for å være eldre er ikke usannsynlig. Det er som nevnt et vilkår at vedkommende har kommet frem til et sted hvor møtestedet kan iakttas før straffeansvar inntre. Situasjonen kan da gjerne bli den at gjerningspersonen ikke selv vil kunne se hvor gammel barnet er før de møtes, mens straffeansvaret imidlertid kan inntre før gjerningspersonen faktisk har sett barnet. Spørsmålet er da om man kan stille mindre krav til aktsomheten når den voksne kun har hatt kontakt over Internett.

Når en voksen person benytter Internett som et kontaktskapende verktøy, vil det være naturlig at man stiller krav til de forhåndsregler vedkommende må ta. På Internett kan man sjelden være 100 % sikker på hvem som sitter på den andre siden. Dersom gjerningspersonen kun passivt kan gå ut fra at vedkommende som gjerningspersonen snakker med er over 16 år fram til et eventuelt møte, vil det ikke ivareta bestemmelsens formål om å verne barna mot seksuell utnyttelse. De fleste personer vil som regel få et visst inntrykk av hvor gammel den andre er ut fra skrivemåte og oppførsel. Ofte vil det også

utveksles bilder som kan gi den voksne en viss antagelse om alderen. Dersom gjerningspersonen ut fra disse momentene har en mistanke til at vedkommende er under 16 år må han sies å kunne bebreides for å ikke ha avkreftet dette før et møte.

Det uttrykkes i forarbeidene til strl. § 201a at aktsomhetsterskelen i relasjon til denne bestemmelsen ofte vil bli preget av en betydelig aldersforskjell mellom gjerningspersonen og barnet, og at det ikke er tale om noen spontan kontakt. Lovgiver uttaler at det derfor vil være naturlig *”å skjerpe kravet til aktsomhet fra den voksnes side”*²² I de tilfeller gjerningspersonen har fått kontakt med fornærmede over forum som typisk retter seg mot barn under 16 år vil nok aktsomhetsterskelen være enda høyere. Dette skulle tilsi at dersom gjerningspersonen har noen som helst mistanke til at den vedkommende har avtalt møte med kan være under 16 år så må han aktivt undersøke og få avkreftet denne mistanken for at han skal kunne gå fri.

2.3 Jevnbyrdighet i alder og utvikling.

Etter strl. § 201a (3) kan straff bortfalle dersom partene er *”omtrent jevnbyrdige i alder og utvikling.”* Regelen svarer til reglene i straffeloven § 195 fjerde ledd, § 196 fjerde ledd og § 200 fjerde ledd.²³

Vilkårene etter bestemmelsen er kumulative. Partene må være omtrent jevnbyrdige både i forhold til alder og utvikling.²⁴ Men om aldersforskjellen er for stor, nytter det ikke at de er omtrent jevnbyrdige i utvikling.²⁵ Spørsmålet om jevnbyrdighet i utvikling vil bero på en vurdering av partenes fysiske og psykiske utvikling.²⁶ Høyesterett legger grensen for

²² Ot.prp.nr.18 (2006-2007) s. 21

²³ Ot.prp.nr.18 (2006-2007) s. 22

²⁴ Rt.2003/442

²⁵ 1990/1217

²⁶ Rt.2003/442

jevnbyrdigheten i aldersforskjell litt under 4 år i forhold til strl. § 196.²⁷ Når det gjelder forbrytelse mot strl. § 195 aksepterer Høyesterett mindre forskjeller enn ved forbrytelse mot strl. § 196.²⁸ Høyesterett legger allikevel ikke til grunn noe skarpt skille som legger opp til konkrete vurderinger av alder og utvikling ved praktiseringen av disse to bestemmelsene.²⁹ Ved avgjørelsen av hvor stor aldersforskjell som kan godtas har Høyesterett lagt vekt på hvilket alderstrinn partene befinner seg på.³⁰ Dersom fornærmede er kommet betydelig lenger i sin utvikling enn normalt vil man kunne legge noe mindre vekt på forskjellen i alder. Hvorvidt straff skal falle bort på grunn av jevnbyrdighet i alder og utvikling er opp til rettens skjønn, men i Rt.2003/442 legger Høyesterett til grunn *at "det må foreligge særlige forhold for at det skal bli idømt straff der de som hadde den seksuelle omgangen, var omtrent jevnbyrdige i alder og utvikling."*

2.4 Påtalekompetansen.

Påtalen ved overtredelse av straffeloven § 201a er ubetinget offentlig, jf. strl. § 77.

Påtalekompetansen er lagt til politiet, jf. strprl. § 67 (2) litra b.

3 Forholdet til straffelovens regler om forsøk og medvirkning.

3.1 Staffelovens § 49.

For å straffe de forberedelseshandlinger som i dag rammes av strl. § 201a måtte man tidligere benytte seg av strl. §195, 196 og § 200 annet ledd jf. § 49

²⁷ Rt.2005/1651

²⁸ Rt.1994/1000 og Rt.2003/442

²⁹ Rt.2003/442

³⁰ Andenæs og Bratholm (2006) s. 115

Straffelovens § 49 inneholder en generell regel om straff for forsøk på forbrytelser. I denne bestemmelsen heter det at *”Straffbart Forsøg foreligger, naar en Forbrydelse ei er fullbyrdet, men der er foretaget en Handling, hvorved den Udførelse tilsigtedes paabegynt.”*

Bestemmelsen innebærer i korte trekk at det må trekkes en øvre grense mot fullbyrdede forbrytelser og en nedre grense mot straffri forberedelse. Grensen mellom straffbart forsøk og en fullbyrdet forbrytelse er sjelden vanskelig å trekke. En fullbyrdet forbrytelse foreligger når alle vilkårene i gjerningsbeskrivelsen er oppfylt. Den nedre grense mellom straffbart forsøk og straffrie forberedelseshandlinger er derimot mer flytende.

Et straffbart forsøk foreligger dersom det er foretatt en handling *”hvorved den Udførelse tilsigtedes paabegynt.”* Det kan være naturlig å forstå ordlyden slik at gjerningspersonen må ha påbegynt selve den handlingen som straffebudet beskriver. I forhold til forsøk på et seksuelt overgrep, vil imidlertid en slik forståelse bety at det ikke foreligger et forsøk før gjerningspersonen har påbegynt det egentlige seksuelle overgrepet. Det er både i teori og rettspraksis enighet om at så mye ikke kan kreves.³¹ Dersom man skulle gi et så snevert anvendelsesområde for forsøk ville reglene blitt lite praktiske.

Det sentrale spørsmål er hvor langt en gjerningsperson må være kommet i sine handlinger, før det foreligger et straffbart forsøk. Som et allment godtatt utgangspunkt for når grensen er passert sies det gjerne at *”gjerningsmannens opptreden må vise at forberedelsen og overveielsens tid er forbi, nå skrider han til verket.”*³² I langvarig rettspraksis og juridisk teori synes det å være enighet om visse momenter som må tas i betraktning ved vurderingen av om forberedelsen og overveielsens tid er forbi.

³¹ Rt.1940/42

³² Andenæs (2004) s. 316

Handlingenes nærhet i tid og art står sentralt ved vurderingen. Videre er det et moment hvor langt i sine handlinger gjerningspersonen har kommet og hvilke handlinger som gjenstår før hele straffebudets gjerningsbeskrivelse er oppfylt. I tillegg vil den psykologiske forskjellen mellom de utførte handlinger og hvilke handlinger som gjenstår å utføre være et sentralt vurderingstema. Et annet moment er straffverdigheten av handlingene som er utført. Jo mer straffverdige handlingene er, jo mindre vil sannsynligvis den psykologiske barrieren for fullbyrdelse være. Dersom en gjerningsperson har vist en konsekvent forbrytersk vilje kan det være et moment som taler for at man er nærmere et straffbart forsøk enn i de tilfeller der gjerningspersonen har vist mindre forbrytersk vilje.

Det er et krav at gjerningspersonen må ha forsett om å fullbyrde forbrytelsen, det innebærer at gjerningspersonen må ha tatt en endelig beslutning. Dersom han objektivt sett er veldig nærme en fullbyrdelse foreligger ikke straffbart forsøk dersom han ikke har fullbyrdelsesforsett.³³

Departementet uttalte i forarbeidene til strl. § 201a at mange av de forhold den rammer sannsynligvis ville vært straffrie forberedelseshandlinger i forhold til §§ 195, 196 og § 200 annet ledd jf. § 49. Da vi i Norge fikk en generell straffebestemmelse for forsøk var det et uttrykk for at interessen vendte seg mer mot gjerningspersonens subjektive forhold. Tidligere hadde bare enkelte særlige farlige forsøkshandlinger vært straffbare etter egne straffebud. Nye spesielle straffebud slik som strl. § 201a som retter seg mot forberedende handlinger viser at interessen igjen er mer fokusert mot gjerningspersonens subjektive forhold. Et annet eksempel er straffeloven § 161. Denne bestemmelsen retter seg mot handlinger som kan være helt legitime når de skjer uten hensikt om å begå en forbrytelse.³⁴ Dette straffebudet gjør det blant annet straffbart å anskaffe skytevåpen, dersom intensjonen er å begå en straffbar handling. Handlingene er forberedende og med intensjonen om å gjøre noe ulovlig blir også disse handlinger straffbare. Før vedtagelsen av dette straffebudet måtte man benytte seg av reglen om forsøk i strl. § 49 for å straffe denne type handlinger.

³³ NOU 2002:4 Straffelovskommisjonen. Utk. 3-3, 1.ledd

³⁴ Ot.prp.nr.18 (2006-2007) s. 12

Et annet eksempel er strl. § 147b. Denne bestemmelsen kom i kjølevannet av terrorangrepene på USA 11. september 2001. Bestemmelsen gjør det ulovlig å samle inn penger med det forsett at pengene skal finansiere terrorhandlinger. I utgangspunktet er pengeinnsamling helt legitimt, men det er den bakenforliggende årsak intensjonen om en terrorhandling som gjør det straffbart. Straffeloven 201a er det nyeste eksempelet på at lovgiver i økende grad vektlegger gjerningspersonens subjektive forhold. Bestemmelsen retter seg mot tilsynelatende hverdagslige handlinger. Straffverdigheten er betinget av at gjerningspersonen har et fullbyrdelsesforsett om å begå en forbrytelse mot strl. §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd.

I noen tilfeller kan det være slik at gjerningspersonens forsett om å realisere overgrepet har kommet så langt og manifestert seg så tydelig, at han i tillegg til å oppfylle gjerningsbeskrivelsen i § 201a har passert forsøksgrensen etter strl. § 49. Det kan tenkes for tilfeller der et møte skal finne sted i den voksnes hjem eller på et annet sted utenfor den offentlige sfære. Etter omstendighetene vil situasjonen da *”kunne vurderes som et ordinært forsøk på seksuelle overgrep etter strl. §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd.”*³⁵ I et slikt tilfelle kan kanskje gjerningspersonen sies å ha passert en psykologisk barriere ved å invitere barnet hjem til seg selv. Det viser en vilje til å åpne seg og gå til det skritt at man ikke lenger har full kontroll hendelsesforløpet. Om det er anledning til å straffe både for fullbyrdet forbrytelse mot straffeloven § 201a og for forsøk på forbrytelse mot strl. §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd vil jeg komme tilbake til i kapittelet om konkurrens. Departementet har også antatt at for tilfeller der en gjerningsperson venter i nærheten av møtestedet så vil også slike situasjoner kunne fanges opp av forsøksansvaret.³⁶

³⁵ Ot.prp.nr.18 (2006-2007) s. 18

³⁶ Ot.prp.nr.18 (2006-2007) s. 17

3.2 Forsøk på grooming.

Departementet legger i proposisjonen til grunn at det alminnelige forsøksansvaret etter strl. § 49 også gjelder for straffeloven § 201a.³⁷ I prinsippet vil det si at grensen for straffri forberedelse til strl. §§ 195, 196 og § 200 annet ledd nå er lavere enn før.

Man må på samme måte som ellers også her trekke grensene mellom straffri forberedelse, straffbart forsøk og fullbyrdet forbrytelse. Fullbyrdet forbrytelse etter strl. § 201a vil foreligge i de tilfeller der gjerningspersonen har det nødvendige forsett, det foreligger en avtale om å treffes og at gjerningspersonen har kommet frem til møtestedet eller et sted hvor møtestedet kan iakttas.

Den sentrale problemstillingen er hvor i handlingsrekken grensen mot straffri forberedelse skal trekkes. Som nevnt ovenfor må det tas utgangspunkt i om det er utført en handling som tilsier at gjerningsbeskrivelsen i straffebudet er påbegynt. Grensen her er vanskelig å trekke. Det kan synes som om et straffbart forsøk vil foreligge allerede på tidspunktet for kontaktetablering. Men for at man skal kunne dømmes for forsøk på et slikt tidspunkt må tiltalte ha forsett om å møte opp til avtalt tid og sted for å treffe barnet og forsett om å begå en handling som nevnt i straffeloven §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd.³⁸ Dersom man tar utgangspunkt i momentene som stilles opp i rettspraksis vil det mest sannsynlig være meget få, om ikke noen som helst holdepunkter for at gjerningspersonen har påbegynt gjerningsbeskrivelsen i straffebudet. Årsaken til at de fleste forberedelseshandlinger som ikke er kommet til uttrykk i objektivt synlige handlinger som regel vil være straffrie, er først og fremst at handlingene som regel ikke gir tilstrekkelig pålitelig uttrykk for en fast forbrytersk vilje. En del av vurderingen er jo blant annet hvilke handlinger som gjenstår. Ved en kontaktetablering kan gjerningspersonen fortsatt være langt fra å avtale et møte og deretter møte opp på møtestedet. Den psykologiske barrieren mellom det å etablere kontakt

³⁷ Ot.prp.nr.18 (2006-2007) s. 18

³⁸ Ot.prp.nr.18 (2006-2007) s. 18

og det å avtale et møte er kanskje ikke så stor. Det vil på den annen side neppe være uttrykk for særlig konsekvent forbrytersk vilje. I tillegg vil det gjenstå og begi seg ut på reisen frem til møtestedet. Straffverdigheten av å etablere kontakt trenger heller ikke være så stor. Men dersom gjerningspersonen har etablert kontakt, avtalt møte og påbegynner reisen frem til møtestedet vil det sannsynligvis foreligge en større forbrytersk vilje til å gjennomføre en forbrytelse.

Dersom kontaktetableringen skjer på andre måter enn over Internett, vil grensen for straffbart forsøk muligens være lettere å trekke. Gjerningspersonen har for eksempel tatt kontakt med et barn utendørs og deretter avtalt et senere møte. I slike tilfeller må man anta at grensen for straffbart forsøk er overtrådt. Ved at gjerningspersonen tar kontakt med barnet direkte og avtaler et møte vil det kunne indikere at gjerningspersonen bryter en betydelig psykologisk barriere. Allikevel kan det fortsatt tenkes at det er en enda større psykologisk forskjell før gjerningspersonen faktisk møter opp til det senere avtalte møte. Gode grunner kan imidlertid tale for at man i slike tilfeller må gå ut fra at forsøkgrensen er passert. Det ble under utformingen av bestemmelsen blant annet lagt vekt på at det ikke kunne kreves at gjerningspersonen faktisk møtte barnet for at straffeansvar skulle inntre. At grensen for forsøk på grooming er passert i et slikt tilfelle synes enda sterkere dersom man trekker en slutning fra departementets uttalelse om at for tilfeller der gjerningspersonen inviterer et barn hjem til seg så kan forholdet etter omstendighetene vurderes som et ordinært forsøk på strl. §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd. Begrunnelsen for dette er at gjerningspersonens opptreden gir uttrykk i mer straffverdige forberedende handlinger.

En vurdering av hvorvidt det foreligger et straffbart forsøk på grooming vil måtte avgjøres ut fra hver enkelt sak. Det vil nok her kunne spille inn på vurderingen hvorvidt gjerningspersonens forhistorie inneholder lignende saker og om vedkommende for eksempel tidligere er dømt for overgrep. Mest anvendbar vil nok bestemmelsen være i tilfeller der gjerningspersonen etterforskes for flere forhold og vedkommende for eksempel har gått systematisk frem for å finne sine ofre. Spesielt vil dette være aktuelt i tilfeller der det kan bevises at gjerningspersonen også har møtt eller forsøkt møte andre barn.

Konklusjonen blir uansett at anvendelsesområdet for forsøk på grooming er snever og at straff i mange tilfelle vil være en mer teoretisk mulighet enn praktisk gjennomførbart.

3.3 Straffri tilbaketreden.

Etter straffeloven § 50 kan straffeansvar for forsøk falle bort fordi gjerningspersonen trer tilbake. Straffriheten er betinget av at gjerningspersonen gjør det som er nødvendig for å forhindre at forsøket på forbrytelsen blir fullbyrdet. Et vilkår for straffri tilbaketreden er at gjerningspersonen trer tilbake av *”egen fri vilje”*. Dersom gjerningspersonen uten ytre påvirkning bestemmer seg for å oppgi forsøket vil det foreligge en straffri tilbaketreden. *”Vilkåret om frivillighet er klart ikke oppfylt hvis det inntreffer forhold som gjør fullbyrdelse umulig eller så vanskelig at gjerningspersonen derfor ikke får fullbyrdet handlingen.”*³⁹ Det vil imidlertid ikke være tilbaketreden av egen fri vilje dersom vedkommende allerede er oppdaget og dette er årsaken til at han oppgir forsøket. Det vil si at så lenge gjerningspersonen ikke har kommet frem til møtestedet eller et sted hvor møtestedet kan iakttas, kan straffeansvar bortfalle dersom årsaken er at han frivillig lar være å møte opp.⁴⁰ Har han derimot for eksempel oppdaget at politiet spaner på ham og dette er årsaken til at han trekker seg fra avtalen vil det ikke foreligge en straffri tilbaketreden. Men dersom han i et slikt tilfelle regner med at han kunne *”fullføre forbrytelsen og komme seg vekk uten å bli pågrepet, må en kanskje si han avstår av egen fri vilje, til tross for oppdagelsen”*⁴¹ Dette vil imidlertid ikke være særlig praktisk i grooming tilfellene, og spesielt ikke der gjerningspersonen blir spanet på. Sjansen for at vedkommende kan komme unna politiet er liten da politiet sannsynligvis ofte vil inneha gjerningspersonens identitet som grunnlag for spaningen.

³⁹ Rt.1988/18

⁴⁰ Ot.prp.nr.18 (2006-2007) s. 18

⁴¹ Andenæs (2004) s. 361

Dersom fullbyrdelsen av forbrytelsen er avhengig av en følge må gjerningspersonen forebygge de skadelige følger av handlingen for å kunne foreta en straffri tilbaketreden. Situasjonen omtales som fullendt forsøk. Et typisk eksempel vil være tilfeller der gjerningspersonen har avtalt et møte og har forsett om å begå overgrep og møtet skal finne sted i gjerningspersonens hjem. I slike tilfelle regnes gjerningspersonen for å ha kommet frem til møtestedet på møtetidspunktet. Gjerningsbeskrivelsens objektive vilkår er da oppfylt, men fullbyrdelsen av forbrytelsen er likevel avhengig av at barnet møter opp. Dersom den voksne skulle ombestemme seg må vedkommende i slike tilfeller aktivt avlyse avtalen for at straffeansvar ikke skal oppstå.⁴²

3.4 Medvirkning.

Medvirkning til forbrytelse mot straffeloven § 201a er straffbart, jf. strl. § 205. Utgangspunktet er at hovedgjerningspersonen og medvirkerens handlinger skal vurderes uavhengig av hverandre.

Handlinger som for en person er forberedelseshandlinger kan være handlinger som for andre gjerningspersoner blir fanget opp av forsøksreglene. Den grensen for straffbart forsøk vil da variere avhengig av gjerningspersonenes subjektive forhold slik at grensen for hver av disse må trekkes særskilt. Det vil si at man må vurdere medvirkerens handlinger opp mot gjerningsbeskrivelsen i straffebudet. Spørsmålet blir for det første på hvilken måte medvirkeren må bistå eller forsøke å påvirke for å kunne bli dømt som medvirker. Siden medvirkning er et eget alternativ ved siden av det å utføre og/eller forårsake følgen som fremgår av gjerningsbeskrivelsen, kan det ikke kreves at medvirkerens bistand omfatter alle elementene i gjerningsbeskrivelsen. *”Forutsetningen er at medvirkningsansvaret skal ramme personer som – uten selv ha utført den aktuelle handlingen – har utvist det minimum av straffverdighet som en handling i samsvar med gjerningsbeskrivelsen*

⁴² Ot.prp.nr.18 (2006-2007) s. 18

*forutsetter*⁴³ I utgangspunktet er det få medvirkningshandlinger som kan tenkes å rammes av strl. § 201a, men et tilfelle vil være der medvirkeren har vært årsak til at det har blitt etablert kontakt mellom gjerningspersonen og barnet.

Medvirkningshandlingen trenger ikke å ha vært nødvendig for resultatet jfr. Rt.1989/1004. Det betyr at selv om det er klart at gjerningspersonen uavhengig av medvirkeren ville begått en forbrytelse så kan etableringen av kontakten fortsatt være en straffbar medvirkningshandling. Et viktig poeng er imidlertid at når det som i grooming bestemmelsen er et vilkår om forsett, så må den som medvirker ha kunnskap om alle forhold ved hovedgjerningspersonens handlinger som gjør at de omfattes av straffebudet. Medvirkeren må altså vite at gjerningspersonen har tenkt til å avtale et møte med barnet og deretter dra for å møte dette med forsett om å begå overgrep. Om medvirkeren ikke vet dette vil det ikke være straffverdig å formidle kontakten.

Dersom medvirkeren hevder at han trodde barnet var over 16 år stilles det samme krav til aktsomhet som for hovedgjerningspersonen, jf. strl. § 201a (2).

Det skilles gjerne mellom fysisk og psykisk medvirkning. Fysisk medvirkning forutsetter som regel at det også foreligger psykisk medvirkning. Den nedre grense for medvirkningshandlingen må derfor trekkes i forhold til handlinger der medvirkeren ikke har deltatt fysisk i utførelsen. Høyesteretts praksis bygger på at det skal svært lite til før det foreligger psykisk medvirkning.⁴⁴ Det kan tenkes at hovedgjerningspersonen ovenfor en kamerat har uttrykt at han ønsker å møte et barn for å ha sex med det, i et slikt tilfelle kan det bli spørsmål om kameraten kan straffes for psykisk medvirkning. Det er klart at i tilfeller der kameraten bare forholder seg passivt til gjerningspersonens ytringer vil det ikke foreligge noe psykisk medvirkning. Det kreves en positiv tilskyndelse. Dersom kameraten for eksempel gang på gang oppfordrer gjerningspersonen til å gå på Internett for å komme i kontakt med barn som han kan møte for seksuelle overgrep vil det sannsynligvis kunne

⁴³ Eskeland (2006) s. 199

⁴⁴ Rt.1982/1315, Rt.1989/1004 og Rt.2000/1455

foreligge psykisk medvirkning. I et slikt tilfelle kan man godt si at medvirkeren er årsak til at gjerningspersonen utfører de straffbare handlinger og at det dermed foreligger en positiv tilskyndelse. For at medvirkeren skal unngå straff må han forebygge den følge at gjerningspersonen treffer barnet, jf. strl. § 50.

I tilfeller der hovedgjerningspersonen foretar en straffri tilbaketreden etter strl. § 50 kan det være en mulighet for at medvirkeren likevel kan straffes for forsøk på medvirkning til grooming. Årsaken til dette er at for hovedgjerningspersonen vil det fortsatt stå igjen en stor psykologisk forskjell mellom det å ta kontakt med barnet, avtale møte og det å fullbyrde et overgrep, mens for medhjelperen vil en fullbyrdelse av forbrytelsen kun stå på hovedpersonens handlinger. Medhjelperen har gjort det som trengs ved å sette hovedgjerningspersonen i kontakt med barnet.

4 Etterforskingen.

4.1 Generelt om etterforsningsbegrepet.

Når en straffbar handling anmeldes, må politiet ta stilling til om det skal iverksettes etterforsking. Det samme gjelder når politiet selv avdekker en straffbar handling, eller får mistanke om at en slik handling kan være begått.⁴⁵ En politietterforsking består i å samle inn faktaopplysninger som kan bidra til å oppklare saken.

Uavhengig av om det er igangsatt en etterforsking eller ikke har politiet generelt en fri adgang til å foreta en alminnelig overvåkning av det offentlige rom. Denne typen overvåkning kan politiet benytte i kraft av den alminnelige handlefrihet. Etter politilovens § 2 er politiets oppgaver blant annet å forebygge kriminalitet og andre krenkelser av den

⁴⁵ Hov (1999) s. 44

offentlige orden og sikkerhet, videre å avdekke og stanse kriminell virksomhet og forfølge straffbare forhold i samsvar med regler gitt i eller i medhold av lov.

Spørsmålet her er hvordan grensen mellom politiets vanlige virksomhet og etterforskning skal trekkes og hvilke vilkår som må stilles for å iverksette en etterforskning.

I en artikkel av førstestatsadvokat dr. juris Tor- Geir Myhrer⁴⁶ forklares etterforskning som følgende: ”*Etterforskning er den virksomhet politiet bedriver under påtalemyndighetens ledelse og ansvar, og som iverksettes når det er grunn til å avklare om en straffbar handling har funnet sted og hvem som eventuelt kan gjøres ansvarlig for denne.*”

4.1.1 Grensen mellom etterforskning og annen politivirksomhet.

Det som skiller etterforskningsvirksomhet fra annen virksomhet politiet forestår er formålet. Etterforskingens formål er gitt i strprl. § 226. Etter denne bestemmelsen følger det at etterforskingens formål blant annet er å avgjøre spørsmålet om tiltale, å tjene som forberedelse for rettens behandling og å avverge eller stanse straffbare handlinger. Regelverk og metoder fordrer at det avklares hva etterforskning er. For etterforskningsvirksomheten gjelder straffeprosesslovens regler, som blant annet gir adgang til å bruke tvangsmidler. Spesielt på grunn av den økende tendensen til en mer pre -aktiv strafferett er grensen vanskeligere å trekke i dag enn før. Grensen kan by på problemer når en mer generell politivirksomhet som for eksempel forebygging av straffbare forhold blir mer konkret, og baseres på opplysninger om at straffbare handlinger planlegges utført.⁴⁷ Som eksempel kan nevnes at politiet som en del av forebyggende arbeid mot seksuelle overgrep uttrykker sin tilstedeværelse på Internett og holder øye med chattekanaler der de vet det kan være potensielle overgripere tilstede. På dette tidspunktet kan tilstedeværelsen ha sin begrunnelse i at man ønsker å forebygge ved å vise at man er tilstede eller drive med

⁴⁶ Myhrer, Etterforskningsbegrepet.

⁴⁷ Myhrer, Etterforskningsbegrepet.

generell spaning for å få oversikt over aktiviteten på chattekanalen. På et tidspunkt kan det imidlertid tenkes at politiet får mer konkrete holdepunkter for at det kan finnes potensielle overgripere på chattekanalen. Informasjonsinnhenting for å bringe på det rene om potensielle overgripere er tilstede på forumet må da regnes som etterforskning. Årsaken til det er at det i en slik forebyggende virksomhet alltid må tas i betraktning at det forebyggende eller avvergende siktemål ikke oppnås, slik at en straffbar handling finner sted. Det må derfor sørges for å innhente og sikre informasjon som er av betydning for en eventuell straffeforfølgning.⁴⁸ Slike grenseproblemer vil tydelig kunne vise seg i forhold til straffeloven § 201a, der grensen mellom straffri forberedelse og over til et påbegynt forsøk kan skje meget fort.

4.1.2 Vilkårene for å sette i gang etterforskning.

Det rettslige grunnlaget for å sette i gang etterforskningen finner vi i straffeprosessloven § 224 (1). Etter denne bestemmelsen heter det at *”etterforskning foretas når det som følge av anmeldelse eller andre omstendigheter er rimelig grunn til å undersøke om det foreligger straffbart forhold som forfølges av det offentlige.”*

Ordlyden *”rimelig grunn”* i strprl. § 224 tilsier at det ikke skal så veldig mye til før etterforskning kan startes, og at dette kan gjøres ut fra et relativt lavt mistankegrunnlag. I vurderingen av om *”rimelig grunn”* foreligger, inngår særlig tre momenter. Det er av betydning hvor sannsynlig det er at det foreligger et straffbart forhold, videre er det et moment i vurderingen om det er proporsjonalitet mellom de etterforskningsskritt det er aktuelt å foreta og sakens alvor. I tillegg stilles det krav til sakligheten av å sette i gang etterforskning.⁴⁹ Sammenholdt med den endring formålsbestemmelsen i § 226 fikk i 2005, hvor det ble presisert i bokstav c) at formålet med etterforskning også er å avverge eller stanse straffbare handlinger, så må det være klart at det neppe kan kreves særlig stort

⁴⁸ Myhrer, Etterforskningsbegrepet.

⁴⁹ Riksadvokatens rundskriv 3/1999

mistankegrunnlag før etterforskningen kan iverksettes. I Ot.prp.nr.60 (2004-2005) uttrykkes at siktemålet med etterforskningen nettopp er *”å avdekke om et straffbart forhold er begått, eventuelt om et slikt forhold er i ferd med å bli begått.”* På det tidspunktet hvor politiet innleder sin etterforskning er dette ofte uavklart.

4.2 Etterforskningsmetoder.

Det er usikkert hvor langt den alminnelige handlefrihet rekker som hjemmel for politiets metodebruk.⁵⁰ Ofte vil etterforskningsmetoder strekke seg utover en alminnelig overvåking av det offentlige rom. Metodene vil da i utgangspunktet kunne være i strid med straffebud som beskytter den personlige integritet og eiendom.⁵¹ Straffeprosessloven gir imidlertid politiet hjemmel for etterforskningsmetoder som ellers ville vært ulovlige. De fleste av denne type etterforskningsmetoder som er lovregulert fordi de ellers ville vært straffbare er samlet i straffeprosesslovens fjerde del om tvangsmidler.⁵² Formålet med bruk av tvangsmidlene er å lette gjennomføringen av etterforskningen, og en eventuell senere straffeforfølgning og fullbyrding.⁵³ Felles for disse tvangsmidlene er at det som regel stilles krav om at den tvangsmiddelet rettes mot, med skjellig grunn kan mistenkes for å ha begått en forbrytelse med en nærmere bestemt strafferamme. Hvilke etterforskningsmetoder som kan være aktuelle å bruke i hvert enkelt tilfelle må vurderes nærmere ut fra hvilke straffebud som kan være brutt. Utgangspunktet var at tvangsmidlene først kunne tas i bruk etter at den straffbare handlingen mest sannsynlig var gjennomført.⁵⁴

Dette utgangspunktet må i dag nyanseres noe. Lovgiver har kriminalisert enkelte handlinger som ikke i seg selv er særlig samfunnsskadelige, men som kan tjene til

⁵⁰ NOU 2004:6 pkt. 7.1.1

⁵¹ Ot.prp.nr.64 (1998-1999) pkt. 3.2

⁵² i.c

⁵³ Hov (1999) s. 48

⁵⁴ Ot.prp.nr.60 (2004-2005) s. 20

forberedelse til mer alvorlige straffbare handlinger.⁵⁵ Når lovgiver som i strl. § 201a har gjort forberedelseshandlinger til strl. §§ 195, 196 og § 200 annet ledd straffbare etter et eget straffebud, vil tvangsmidlene dersom de generelle vilkårene er oppfylt kunne tas i bruk på et tidligere tidspunkt. På denne måten vil tvangsmidlene være med å oppnå formålet i straffeprosessloven § 226 (1)c om forebygging av forbrytelser.

Flere høringsinstanser påpekte i høringen til det nye straffebudet at det ville være behov for nye utradisjonelle etterforskningsmetoder for å oppnå formålet med bestemmelsen. Lovgiver var imidlertid ikke enig i dette, og uttalte at *”etterforskning av disse sakene må skje innenfor straffeprosessuelle regelverk”*⁵⁶

Utover de tvangsmidler som følger av loven er det gjennom rettspraksis utviklet ulovfestet rett for hva slags etterforskningsmetoder politiet har anledning til å bruke i etterforskningen. For slike etterforskningsmetoder vil lovligheten måtte bedømmes ut fra alminnelige rettsprinsipper som ligger til grunn for vår strafferettspleie. I Rt.1984/1076 uttaler førstvoterende at *”disse rettsprinsipper må påtalemyndigheten legge til grunn for sin etterforskningsvirksomhet, og det tilkommer i siste omgang domstolene å ta standpunkt til om prinsippene er overtrådt”*.

I tilfeller der politiet overvåker det offentlige rom på Internett, vil politiets viktigste oppgave være å identifisere den ukjente gjerningspersonen. Dersom vedkommende selv ikke har avslørt sin riktige identitet vil det bety at politiet må avdekke den elektroniske kildeadressen og hvem som benyttet den da handlingen ble begått.⁵⁷ I andre tilfeller vil politiet kunne ha fått inn anmeldelse fra fornærmede. Gjerningspersonens identitet kan følgelig da være kjent, men det kan også tenkes at vedkommendes identitet ikke er på det rene. Bruk av tvangsmidler vil da kunne være med på å sikre spor og lignende.

⁵⁵ Ot.prp.nr.60 (2004-2005) s. 21

⁵⁶ Ot.prp.nr.18 (2006-2007) s. 23

⁵⁷ Sunde (2006) s. 266

Besøksforbud regnes ikke som et tvangsmiddel i straffeprosessuell betydning. Det kan allikevel tenkes at besøksforbud vil kunne brukes som ledd i etterforskning eller som et forebyggende middel for å hindre straffbare forhold. I det følgende vil jeg redegjøre for besøksforbud og hvilke metoder politiet kan benytte seg av når det foreligger mistanke om en forbrytelse mot straffeloven § 201a.

4.2.1 Besøksforbud.

Det rettslige grunnlaget for å ilegge besøksforbud følger av strprl. § 222a. Etter bestemmelsens første ledd kan det ilegges besøksforbud dersom det er *”grunn til å tro at en person”* etter alternativ a) ellers vil *”begå en straffbar handling overfor en annen person”*, etter alternativ b) ellers vil *”forfølge en annen person”* eller etter alternativ c) ellers vil *”på annet vis krenke en annens fred”*.

Vilkåret *”grunn til å tro”* gir en forståelse av at det bare trenger å være en objektiv basert mulighet for at handlingene i alternativ a-c vil skje. Det trenger ikke være sannsynlighet for at handlingen skal skje, men det må være en nærliggende og reell risiko som må bygge på konkrete omstendigheter i saken.⁵⁸ Ved vurderingen kan det blant annet legges vekt på tidligere straffbare handlinger, tidligere anmeldelser, fremsatte trusler eller andre særlige forhold som gjør at det er nærliggende å tro at det er fare for en handling som omfattes av alternativ a-c.⁵⁹

For det første kan besøksforbud ilegges etter alternativ a dersom det er konkrete omstendigheter som tilsier at en person i fremtiden vil begå et overgrep mot et barn. Det kan tenkes at en person er helt åpen om at hvis han får sjansen så vil han møte barnet og begå overgrep. Det kan være at foreldre har oppdaget at barnet prater med en fremmed på Internett. Innholdet i samtalen kan videre gi holdepunkter for at den voksne har intensjoner

⁵⁸ Rt.1998/1638

⁵⁹ Ot.prp.nr. 109 (2001-2002) s. 44

om å begå handlinger som nevnt i strl. §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd. Vedkommende har på dette tidspunkt ikke oppfylt gjerningsbeskrivelsen i strl. § 201a. Vedkommendes atferd gjør at det er en nærliggende og reell risiko for at kontakten kan føre til en forbrytelse mot strl. § 201a og et virkemiddel for å forhindre at et slikt møte ender i overgrep kan da være å ilegge kontaktforbud.

I andre tilfelle kan det være at vedkommendes intensjoner ikke går frem av samtalene men at personen tidligere er dømt for grooming eller andre seksualforbrytelser. I slike tilfeller må det være holdepunkter for å si at det er en nærliggende og reell fare for at det gjennom kontakten kan skje et fremtidig overgrep.

Dersom kontakten mellom barnet og den voksne ikke er av den art at det er en nærliggende og reell risiko for at det vil skje en straffbar handling, men kontakten allikevel oppfattes som unaturlig og lite aktverdig er det mulig at kontaktforbud kan ha hjemmel i alternativ c.

Det sentrale i alternativ c er om kontakten kan sies å "*krenke en annens fred*". Ordlyden gir en forståelse av at uønsket kontakt som virker forstyrrende på barnet er krenkende. Ordlyden må avgrenses mot forhold som faller inn under strl. § 390a. Etter denne bestemmelsen må atferden til personen være så kvalifisert klanderverdig at den karakteriseres som hensynsløs.⁶⁰ Alternativ c omfatter da handlinger som ikke er straffbare etter 390a og opptreden som ikke gjør at det er en risiko for straffbare handlinger som omfattes av alternativ a.

En person som gang på gang henvender seg til barnet på en pratekanal uten at henvendelsene er av seksuell art eller gir uttrykk for intensjoner om en straffbar handling, kan av barnet likevel oppfattes som forstyrrende. Dersom vedkommende ikke respekterer at barnet ikke vil bli forstyrret, så vil det fort foreligge en krenkelse av freden. Et barn må

⁶⁰ Rt.2004/1658

kunne være tilstede på en prat kanal uten å få utallige henvendelser fra noen barnet ikke ønsker kontakt med.

Det kan være situasjoner der barnet selv ønsker kontakt med den voksne. Kontakten mellom den voksne og barnet vil ofte da ofte være preget av et opparbeidet tillitsforhold. Dette kan gjøre at barnet ikke innser at kontakten er en forberedelse til et straffbart overgrep. I andre tilfeller kan det også være at barnet ønsker en seksuell kontakt eller ikke oppfatter kontakten som krenkende.

I tilfeller der det er en reell risiko for at det kan skje et straffbart forhold må det være klart at kontaktforbud kan ilegges uavhengig av barnets egen oppfatning, da begrunnet i allmenne hensyn, jf. strprl. § 222a (2).

For tilfeller der kontakten med barnet ikke kan sies å omfattes av alternativ a, og barnet heller ikke oppfatter kontakten som en krenkelse av freden er det et spørsmål om kontaktforbud allikevel kan ilegges. Dette blir et spørsmål om hvem som innehar den prosessuelle handleevnen.

I Rt.2004/2046 ble det som utgangspunkt slått fast at kontaktforbud kan nedlegges selv om den som forbudet skal beskytte ikke har begjært det. Personen som skal vernes trenger imidlertid ikke tåle inngrep i friheten vedkommende har til kontakt med andre. Når det gjelder besøksforbud overfor et barn er det sentrale imidlertid Høyesteretts uttalelse om at *”der den personen som skal vernes er et barn, må det være foreldre eller andre foresatte som eventuelt begrenser denne friheten”*. Høyesterett legger altså den prosessuelle handleevne til foreldre og foresatte.

Problemstillingen blir da i hvilken grad foreldre har rett til å begrense barnas rett til kontakt med andre. Fra 12 års alderen har barn i økende grad mer selvbestemmelsesrett. Ved vurderingen av hvor omfattende denne retten er, må det være klart at jo mer unaturlig kontakten er desto mindre selvbestemmelsesrett bør barnet ha. Om kontakten er unaturlig

kommer an på innholdet og formålet med kontakten. I situasjoner der foresatte oppfatter kontakten som unaturlig og formålet med kontakten ikke synes å ha et aktverdig formål må det være klart at det foreligger en fredskrenkelse overfor barnet. En unaturlig kontakt vil kanskje være at barnet har kontakt med en voksen som ikke er en naturlig del av barnets sosiale miljø eller sportslige aktiviteter. Kontaktforbud etter dette alternativet kan være aktuelt å benytte seg av for å forebygge at en unaturlig kontakt vil kunne utvikle seg til et tillitsforhold som senere kan misbrukes av den voksne.

En annen problemstilling er om besøksforbud kan ilegges overfor et barn med begrunnelse i krenkelse av de foresattes fred. Etter bestemmelsens ordlyd kan det synes som at forbudet mot kontakt med videre må gjelde den som ellers kan bli krenket. I Rt.1998/1477 uttalte imidlertid Høyesterett at bestemmelsen ikke må tolkes så strengt. Høyesterett anså i denne saken at et forbud mot kontakt med barna kunne anses hjemlet i strprl. § 222a dersom et slikt forbud var helt nødvendig for å sikre at mor ikke blir utsatt for en straffbar handling, forfølgelse eller annen krenkelse av freden. En slik forståelse av bestemmelsen ble fulgt opp i Rt.2005/349. Førstvoterende mente at uttalelsene fra Rt.1998/1477 fortsatt var relevante selv om strprl. § 222a er endret etter avgjørelsen. Om dette er særlig aktuelt for grooming tilfellene er derimot mer usikkert. Dersom det foreligger mistanke om kontakt som etter hvert kan rammes av grooming bestemmelsen vil man jo ha hjemmel for besøksforbud i alternativ a. Er det ikke en nærliggende og reell fare for at den voksne barnet har kontakt med vil begå en forbrytelse mot strl. § 201a vil man uansett ha hjemmel for besøksforbud i alternativ c dersom kontakten kan bedømmes som en fredskrenkelse. Når barnet er under 16 år slik som for grooming tilfellene har som nevnt foreldrene den prosessuelle handleevnen, og det synes derfor upraktisk å begrunne et besøksforbud med hensyn til krenkelse av foreldrenes fred.

En ytterligere problemstilling er om man har adgang til å gi oppholdsforbud på pratekanaler på Internett for å beskytte barna der. De tre alternativene gir en forståelse av at et besøksforbud bare kan nedlegges for å beskytte en bestemt person jf. ordlyden ”*en annen(s)*”. En så snever forståelse av ordlyden var imidlertid ikke lovgivers intensjon.

I forarbeidene til bestemmelsen uttaler lovgiver at *”det [...] for eksempel må være adgang til å forby en person å oppholde seg på et bestemt skoleområde for å beskytte elevene der eller i en bestemt butikk eller offentlig kontor, for å beskytte personalet der”*.⁶¹ Lovgiver presiserer imidlertid at bestemmelsen ikke tar sikte på å beskytte en helt ubestemt krets av personer. Spørsmålet er da om barn på en pratekanal kan sies å være en bestemt krets av personer. På en pratekanal trenger ikke brukerne å være de samme hver gang. Den vilkårlige bruken av pratekanalene kan tale for at det er snakk om en ubestemt krets av personer, allikevel kan man til en viss grad identifisere de som skal beskyttes. Det er brukerne som er barn under 16 år på den aktuelle kanalen. Det er også stor sannsynlighet for at barna har faste pratekanaler de benytter seg av. Gode grunner kan derfor tale for at barn på en pratekanal må regnes som en bestemt krets av personer. Det kan imidlertid stilles spørsmål om en slik bruk av oppholdsforbud vil være praktisk da antallet pratekanaler er meget stort, og at beskyttelse av barna på en kanal fremfor andre vil virke ulogisk. Dette reiser en problemstilling om omfanget av oppholdsforbudet. For å få et effektivt vern vil det kunne være nødvendig å ilegge oppholdsforbud på alle Internettets pratekanaler generelt. Etter bestemmelsens tredje ledd kan oppholdsforbud ilegges for et *”bestemt sted”*. Ordlyden tilsier at så lenge området for oppholdsforbudet er konkretisert så vil det være adgang til å ilegge oppholdsforbud. I Rt.1998/1106 uttalte imidlertid Høyesterett at det ikke er hjemmel for å ilegge oppholdsforbud på ethvert sted fornærmede midlertidig måtte oppholde seg. Allikevel må Internettets rammer sies å være så spesielle at et oppholdsforbud ikke ville fått noen praktisk betydning dersom man måtte konkretisere hver enkelt kanal og brukerne der.

Omfanget av et slik oppholdsforbud må være forholdsmessig etter strprl. § 170a og det kan hevdes at et slikt oppholdsforbud vil innskrenke bevegelsesfriheten til den som ilegges det. Det kan virke veldig inngripende å skulle forby en person å oppholde seg på alle Internettets pratekanaler. Allikevel kan man spørre seg om denne type oppholdsforbud rent praktisk vil begrense en beskyttelsesverdig bevegelsesfrihet. Vedkommende som ilegges

⁶¹ Ot.prp.nr. 109 (2001-2002) s. 23

oppholdsforbudet vil jo ha vist at grunnen til at han benytter pratekanaler er å komme i kontakt med barn. Personen kan fortsatt benytte seg av Internett til andre formål og kontakt med for eksempel voksne internettvenner vil han kunne ha både via e-post og MSN. Hensynet bak reglene er å gi et tilstrekkelig vern for fornærmede og for å oppnå dette trekker det i retning av at det kan ilegges oppholdsforbud på pratekanaler generelt. Sammenholdt med lovgivers uttalelse i forarbeidene om at det må være adgang til å ilegge oppholdsforbud for eksempel for et skoleområde for å beskytte elevene der så må det være naturlig å forstå det slik at det også er anledning til å bruke oppholdsforbud på pratekanaler generelt for å beskytte barna på disse kanalene. Det må etter dette være klart at det er hjemmel for å ilegge denne type oppholdsforbud. Om besøksforbud/oppholdsforbud skal ilegges avgjøres av påtalemyndigheten, jf. strprl. § 222a (2).

4.2.2 Provokasjon.

”Provokasjon kan sies å foreligge når polititjenestemenn med det formål å skaffe seg informasjon, gjennom infiltrasjon eller ved bruk av kilder, påvirker handlinger som andre foretar for å bedre sin kontroll over hendelsesforløpet. Dersom hendelsesforløpet ikke påvirkes, men politiet innsamler informasjon ved å være tilstede under « falsk flagg », foreligger bare infiltrasjon.”⁶²

Provokasjon som etterforskningsmetode er ikke regulert i straffeprosessloven.

Det rettslige grunnlaget for provokasjon følger av ulovfestet rett, vilkårene for bruk av provokasjon er slått fast gjennom rettspraksis, især Rt.1984/1076 og Rt.1993/473.

Riksadvokaten har i sitt rundskriv nr.2/2000 gitt retningslinjer for bruken av provokasjon som etterforskningsmetode.

⁶² Innst.O.nr. 3 (1999-2000) pkt.1

Det gjelder klare begrensninger for politiets bruk av provokasjon og provokasjonslignende tiltak.⁶³ Grunnvilkåret for bruk av provokasjon ble formulert av Høyesterett i avgjørelsen inntatt i Rt.1984/1076.⁶⁴ Her uttalte førstvoterende at *”det ikke kan aksepteres at politiet fremkaller en straffbar handling som ellers ikke ville blitt begått”*. Høyesterett uttrykte videre at det allikevel måtte godtas at politiet påvirker begivenhetsløpet i forhold til visse endringer i tid, sted og utførelse.

Den nærmere grensen er vanskelig å trekke på generelt grunnlag men følgende to forhold er av sentral betydning når man skal vurdere hvorvidt provokasjonen er akseptabel.⁶⁵

For det første vil det være av betydning hvem av partene som tar initiativ til handlingen. I Rt.1993/473 ble det lagt avgjørende vekt på hvem som tok initiativet til handlingen.

Dersom det er politiet som har tatt initiativ taler dette mot at grunnvilkåret nevnt ovenfor er oppfylt. Det må for det andre eksistere et *”marked”* for den straffbare handlingen. Dersom det er politiets inntreden som skaper det eneste markedet for den straffbare handlingen vil dette kunne være i strid med grunnvilkåret.

Som et ytterligere vurderingstema sier Høyesterett i avgjørelsen inntatt i Rt.1993/473 følgende: *”det er i dommen fra 1984 videre pekt på at ekstraordinære etterforskningsmetoder bare kan aksepteres ved alvorlige lovovertridelser hvor det er vanskelig å nå frem med vanlige metoder. Ved bedømmelsen av om det dreier seg om slik kriminalitet at etterforskningsmetoder av denne art kan aksepteres, bør man nok ikke bare se på strafferammen, men også ta hensyn til den samfunnsmessige betydning av å bekjempe nettopp denne form for kriminalitet.”* Det avgjørende hvorvidt provokasjon kan benyttes som etterforskningsmetode må etter dette være hvorvidt kriminaliteten har et slikt omfang eller at de konkrete handlinger er av særlig alvorlig karakter.

⁶³ Ot.prp.nr.64 (1998-1999) pkt. 3.2

⁶⁴ Riksadvokatens rundskriv nr.2/2000 pkt.2.2

⁶⁵ i.c.

I forarbeidene til strl. § 201a har lovgiver uttalt at provokasjon skal kunne benyttes etter riksadvokatens retningslinjer. Som nevnt innledningsvis er bakgrunnen for straffebudet et ønske om å beskytte barn mot seksuelle overgrep. *”Etter riksadvokatens oppfatning er det ikke hensiktsmessig å instruksfeste i detalj ved hvilke typer straffbare virksomhet provokasjon kan benyttes. Bedømmes kriminaliteten som et alvorlig samfunnsprobleme på grunn av omfang eller karakter, bør metoden kunne benyttes, forutsatt at de prosessuelle vilkår ... er oppfylt.”*⁶⁶ I det nevnte rundskriv uttrykker riksadvokaten i forbindelse med bruksområdet for provokasjon at *”det må også være forenlig med Høyesteretts retningslinjer å benytte provokasjon som etterforskningsmetode for å avsløre seksuelle overgrep mot barn. Dette er en aktuell problemstilling ved provokasjon på Internett.”* Riksadvokaten påpekte også at selv om strafferammen for eksempel spredning av barnepornografi er *”forholdsvis lav, er det særlig viktig med aktiv bekjempelse, fordi det både før og etter selve spredningen kan foreligge alvorlige overgrep mot barn”*.

For å avsløre forberedende handlinger som rammes av strl. § 201a vil provokasjon trolig være meget effektivt. Politiet vil kunne være tilstede på chattekanaler under alias og utgi seg for å være barn under 16 år. På denne måten vil det kunne etableres kontakt med voksne som ønsker å komme i kontakt med barn. I tilfeller der politiet får tips av fornærmede eller foresatte vil politiet kunne tre inn i barnets samtale og fortsette kommunikasjonen.

Både Høyesteretts og Riksadvokatens uttalelser skulle tale for at provokasjon vil kunne benyttes i grooming tilfeller dersom man ser på formålet som er å beskytte barn mot seksuelle overgrep. Det er imidlertid et betydelig skille i alvorligheten mellom de forberedende handlinger som straffeloven § 201a rammer og seksuelle overgrep mot barn. I tillegg kom uttalelsene fra Riksadvokaten og Høyesterett før arbeidet med en ny straffebestemmelse om grooming hadde begynt. De kan derfor ikke sies å ta stilling til om provokasjon kan brukes som tvangsmiddel i grooming tilfellene. Konklusjonen må derfor sies

⁶⁶ NOU 2004:6 s. 87

å være at provokasjon ikke tillates som etterforsningsmetode i saker hvor det bare er mistanke om grooming.

Bruk av provokasjon innebærer også prosessuelle begrensninger som kan deles i tre hovedgrupper. Provokasjon skal i utgangspunktet være et sekundært etterforsningsmiddel, metoden må ikke være i strid med prosessuelle grunnprinsipper eller regler, og bruk av metoden må besluttes på kompetent nivå.⁶⁷ Høyesterett har uttalt at provokasjon som etterforsningsmetode bare kan anvendes dersom andre etterforsningsmetoder er utilstrekkelige.⁶⁸ Det er imidlertid ikke noe krav om at andre etterforsningsmetoder har vært forsøkt. I visse tilfeller vil det allerede fra starten av være klart at tradisjonell etterforskning ikke vil gi resultater.⁶⁹ At provokasjonen ikke skal være i strid med prosessuelle grunnprinsipper ble fastslått i Rt.1999/1269. Når det gjelder beslutningskompetansen skal provokasjon som etterforsningsmiddel treffes av statsadvokaten etter anmodning fra politimesteren eller andre av påtalemyndighetens tjenestemenn dersom politimesteren med skriftlig samtykke fra førstestatsadvokat har bestemt dette.⁷⁰

4.2.3 Avlytting etter strl. § 216 l.

I utgangspunktet er det forbudt å hemmelig avlytte samtaler og kommunikasjon jf. strl. § 145a. I strprl. § 216 l er imidlertid politiet gitt hjemmel for å gjøre opptak av samtaler som det selv deltar i eller å avlytte eller gjøre opptak av andres samtaler hvis den ene samtaleparten samtykker. Dersom en avlytting er gjort med hjemmel i strprl. § 216 l vil det kunne benyttes som bevis i straffesaken.

⁶⁷ Riksadvokatens rundskriv nr.2/2000 pkt. 2.4

⁶⁸ Rt.1984/1076 og Rt.1993/473

⁶⁹ Riksadvokatens rundskriv nr.2/2000 pkt. 2.4

⁷⁰ Riksadvokatens rundskriv nr.2/2000 pkt. 2.4

Det første vilkåret er at det må foreligge ”rimelig grunn” til mistanke. Tidligere var kravet ”skjellig grunn” til mistanke, vilkåret ble imidlertid lempet ved at bestemmelsen ble endret ved lov av 17. juni 2005 nr. 87. At det nå bare kreves ”rimelig grunn” betyr at det ikke kan kreves sannsynlighetsovervekt. Det ble uttalt i forarbeidene at ordlyden skulle ha samme realitetsinnhold som ordlyden ”rimelig grunn” i strprl. § 224.⁷¹ Begrunnelsen for lovendringen var at tvangsmiddelet anses som lite inngripende og at det er en handling som privatpersoner i utgangspunktet står fritt til å utføre. Det skal altså relativt lavt mistankegrunnlag til før det foreligger en rimelig grunn. Videre er det er nok at handlingen vedkommende mistenkes for å utføre kan føre til frihetsstraff. Det er bare avlytting og opptak med tekniske innretninger som omfattes.⁷²

Det neste vilkåret er at det må dreie seg om en ”samtale”. Samtale må forstås vidt, og det avgjørende her er hvorvidt partene kommuniserer muntlig. Således går det ut på det samme om partene kommuniserer på telefon, muntlig over Internett eller at den ene parten er utstyrt med hemmelig opptaksutstyr. Det har heller ingen betydning om det kun er en av partene som snakker.⁷³

Beslutning om avlytting etter denne bestemmelsen treffes av påtalemyndigheten. For krav til utforming og notoritet gjelder strprl. § 197 (3) tilsvarende, jf. strprl. § 216 l. Etter strl. § 201a er strafferammen fengsel inntil ett år. Det er således hjemmel for å benytte seg av avlytting etter strprl. § 216 l.

Når det gjelder tvangsmiddelets anvendelsesområde i forhold til grooming vil det mest praktiske gjerne være at politiet i samarbeid med fornærmede avlytter samtalen mellom mistenkte og barnet. Ved en slik samtale vil politiet kunne få bevis for at den mistenkte har intensjoner om å møte barnet og opplysninger om hvor møtet skal skje. På denne måten

⁷¹ Ot.prp.nr.60 (2004-2005) s. 139

⁷² Ot.prp.nr.64 (1998-1999) s. 163

⁷³ Ot.prp.nr.64 (1998-1999) s. 163

kan politiet være tilstede når møtet skal finne sted og dermed pågripe gjerningspersonen når han ankommer.

4.2.4 Pågrepelse og varetektsfengsling.

Vilkårene for pågrepelse og varetektsfengsling er de samme jf. strprl. § 171, jf. § 184 (2), de behandles derfor under ett.

Etter strprl. § 171 er det et vilkår at den straffbare handlingen kan medføre høyere straff enn ”fengsel i 6 måneder”. Strl. § 201a kan gi opptil ett års fengsel og oppfyller dermed kravet til strafferamme.

Videre er det et vilkår at det må foreligge ”*skjellig grunn*” til mistanke. Ordlyden må forstås slik at det kreves sannsynlighetsovervekt for at den mistenkte har begått den handlingen han mistenkes for.⁷⁴ Mistanken må være objektiv, det vil si at påtalemyndigheten må bygge mistanken sin på omstendigheter som erfaringsmessig skaper sannsynlighet for at han har begått handlingen.⁷⁵

I tillegg til disse to grunnvilkårene må minst ett av de spesielle vilkårene i alternativ nr. 1-4 være oppfylt.

Det første grunnlaget for pågrepelse er etter alternativ nr. 1 at ”*det er grunn til å frykte at han vil unndra seg forfølgningen eller fullbyrdingen av straff eller andre forhåndsregler*”. Politiet vil etter dette alternativet pågripe en mistenkt dersom det for eksempel foreligger holdepunkter for at den mistenkte vil gå i dekning for å unngå å bli avhørt eller at han vil reise utenlands for å unndra seg straffeforfølgning. Det må foreligge konkrete objektive holdepunkter i den enkelte sak for at unndragelse er sannsynlig, men det kreves ikke

⁷⁴ Rt.1993/1302

⁷⁵ Hov (1999) s. 49

sannsynlighetsovervekt for at mistenkte faktisk kommer til stikke av.⁷⁶ Dersom det bare er en teoretisk mulighet for at gjerningspersonen vil unndra seg straffeforfølgning er ikke vilkåret oppfylt.⁷⁷ Et eksempel kan være at en person som er på ferie i Norge blir mistenkt for grooming mens han er her. Dersom han ikke pågripes vil det være stor sannsynlighet for at han reiser direkte tilbake til hjemlandet for å unngå påtalemyndighetens forfølgning.

Etter alternativ nr. 2 kan et annet grunnlag for pågrepelse være at det er *”nærliggende fare for at han vil forspille bevis i saken, f. eks ved å fjerne spor eller påvirke vitner eller medskyldige.”* Det må i slike tilfelle være en reell mulighet for siktede til å ødelegge eller på annen måte forspille bevis. Det må foreligge sannsynlighetsovervekt for at han faktisk vil komme til å bruke denne muligheten til å forspille bevis i saken.⁷⁸ At en gjerningsperson pågripes med grunnlag i dette alternativet vil nok være det mest praktiske i forhold til grooming tilfellene. I slike tilfeller vil mange av bevisene kanskje være i mistenktes hjem og på hans datamaskin eller mobiltelefon. En pågrepelse vil da hindre at han reiser hjem og ødelegger bevisene før politiet rekker å sikre seg disse. Men dersom politiet allerede har sikret seg de fysiske bevisene og for eksempel foretatt avhør av fornærmede, er det mye som taler for at han ikke lenger har en reell mulighet for å forspille bevis.

Man kan også pågripes etter alternativ nr. 3. Etter dette alternativet er det et vilkår at pågrepelse *”antas påkrevd for å hindre at han på ny begår en straffbar handling som kan medføre høyere straff enn fengsel i 6 måneder.”* Det stilles her krav til en sterk grad av sannsynlighet for gjentakelse om han ikke pågripes.⁷⁹ Om mistenkte er en kjenning av politiet og har en alvorlig forhistorie med lignende saker vil det kunne forsterke sannsynligheten for gjentakelse.

⁷⁶ Bjerke (2001) s. 641

⁷⁷ Rt.2004/88

⁷⁸ Bjerke (2001) s. 641 og 641

⁷⁹ Bjerke (2001) s. 642 og 643

Normalt er fremgangsmåten at en person pågripes og deretter fremstilles for varetektsfengsling etter at påtalemyndigheten har vurdert om pågripelsen kan opprettholdes. I de tilfeller en pågripelse opprettholdes skal vedkommende fremstilles for varetektsfengsling for tingretten *"snarest mulig og senest innen tre dager"*. Avgjørelsen skjer da i form av en kjennelse.⁸⁰ Vurderingen retten må gjøre er den samme som ved pågripelse. Retten vil imidlertid ofte ha et bedre grunnlag å bygge sin avgjørelse på da påtalemyndigheten normalt har fått bedre oversikt over sakens sider på tidspunktet for varetektsfengsling. Videre skal retten knytte vurderingen av om vedkommende skal varetektsfengsles opp mot bestemmelsen i strprl. § 188 (1) som gir hjemmel for varetektsurrogater.

Etter strprl. § 175 er det påtalemyndigheten eller retten som avgjør om en person skal pågripes. Det må da utarbeides en skriftlig pågripelsesbeslutning som inneholder en betegnelse av den som er mistenkt, en kort beskrivelse av det straffbare forhold som ligger til grunn for pågripelsen og årsaken til denne. Dersom det ikke er tid nok til å vente på en skriftlig beslutning kan den gis muntlig, vilkåret er da at det er *"fare ved opphold"*.

Dersom det er fare for opphold kan en politimann som ikke hører inn under påtalemyndigheten foreta pågripelse med hjemmel i strprl. § 176. I tilfeller hvor en person tas på fersk gjerning eller på ferske spor kan enhver person foreta pågripelse.

4.2.5 Ransaking.

For å underbygge sin mistanke om at det foreligger et straffbart forhold vil det kunne foretas ransaking i sammenheng med pågripelsen. Det rettslige grunnlaget for ransaking finner vi i strprl. § 192 og § 195. Straffeprosessloven skiller mellom husransaking og personransaking. Begge bestemmelser har samme utforming av ordlyden i forhold til mistankekravet og kravet til strafferamme. Ransaking kan skje *"når noen med skjellig grunn mistenkes for en handling som etter loven kan medføre frihetsstraff"*. Det første

⁸⁰ Strprl. § 184 (2)

vilkåret må forstås på samme måte som *”skjellig grunn”* i strprl. § 171. Når det gjelder kravet til strafferamme er det nok at handlingen vedkommende mistenkes for kan gi frihetsstraff.

Dersom de to grunnvilkårene er oppfylt kan det etter strprl. § 195 foretas ransaking *”av hans person dersom det er grunn til å anta at det kan føre til oppdagelse av bevis eller ting som kan beslaglegges...”*

Av ordlyden *”grunn til å anta”* må man forstå at det må være en viss sannsynlighet for at formålet med ransakingen blir oppnådd.⁸¹ Formålet kan bare være oppdagelse av bevis eller ting som kan beslaglegges. Når det gjelder hva som lovlig kan beslaglegges kommer jeg tilbake til dette under kapittelet om beslag.

Med ordlyden *”hans person”* skal også regnes mistenktes bagasje, sekk o.l. Ransaking etter denne bestemmelsen kan for eksempel skje i de tilfeller man pågriper gjerningspersonen på møtestedet. Personransaking vil kunne føre til oppdagelse av bevis som kan være med på å bevise gjerningspersonens intensjoner om å begå overgrep.

Videre kan det foretas ransaking etter strprl. § 192 av gjerningspersonens *”bolig, rom eller oppbevaringssted”*. Ordlyden omfatter alle tilfeller hvor en ransaking ikke er å anse som en personransaking.⁸² Det stilles ikke noe krav etter bestemmelsen til sannsynligheten for å finne bevis. Begrensninger i adgangen til ransaking må bedømmes etter reglen om forholdsmessighet i strprl. § 170a.

Det kan være at gjerningspersonen har benyttet seg av en datamaskin hos en venn for å avtale et møte med barnet. Datamaskinen vil kanskje inneholde spor og bevis som kan være med på å styrke mistanken til at vedkommende har gjort seg skyldig i et straffbart forhold. I slike tilfeller gir strprl. § 192 (2) hjemmel for ransaking hos tredjemann.

⁸¹ Fredriksen (2006) s. 141

⁸² Fredriksen (2006) s. 136

De prosessuelle vilkår for ransaking finner vi i strprl. § 197 og § 198. Dersom ikke den mistenkte gir skriftlig samtykke til ransaking må beslutning gis av retten. I tilfeller hvor det er fare for at formålet med ransakingen blir ødelagt dersom ransakingen ikke gjennomføres raskt kan beslutningen i stedet tas av påtalemyndigheten, jf. strprl. § 197. I tilfeller der mistenkte blir tatt på fersk gjerning eller på ferske spor kan polititjenestemenn utenfor påtalemyndigheten foreta ransaking dersom det foreligger sterk mistanke, jf. strprl. § 198. Dersom det foreligger en pågripelsesbeslutning fra påtalemyndigheten eller retten, kan polititjenestemenn med dette formål ransake gjerningspersonens bolig eller rom, eller på sted hvor det er særlig grunn til å anta at han oppholder seg.

4.2.6 Beslag.

Etter strprl. § 203 følger det at *”ting som antas å ha betydning som bevis, kan beslaglegges inntil rettskraftig dom foreligger i saken”*. Et beslag må etter første ledd ha som formål å ha betydning som bevis. Det gjelder et krav om *”skjellig grunn”* til mistanke også for beslag, men i forhold til betydningen som bevis er det nok at det foreligger en rimelig grunn jf. ordlyden *”antas å ha betydning”*. Med *”ting”* regnes også elektroniske opplysninger. Dette vil si at dersom det er rimelig grunn til å tro at innholdet på en datamaskin kan være med på å bevise gjerningspersonens forsett etter strl. § 201a kan datamaskinen beslaglegges med hjemmel i strprl. § 203.

Etter bestemmelsens andre ledd følger det at beslag også kan ha sin årsak i andre formål, for det første kan en ting beslaglegges dersom den antas å kunne inndras eller kreves utlevert til fornærmede. I forbindelse med beslag som har sitt utgangspunkt i forbrytelse mot strl. § 201a vil det mest praktiske være inndragelsesformålet. De nærmere vilkår for inndragelse følger av strl. §§ 34-38.

Som utgangspunkt besluttes beslag av påtalemyndigheten, jf. strprl. § 205.(1) 1.pkt. Når det gjelder beslutningens form og innhold gjelder de samme krav som ved en beslutning om

pågrepelse eller ransaking. Etter strprl. § 206 har polititjenestemenn hjemmel for beslag uten påtalemyndighetens beslutning, vilkårene er imidlertid at en slik beslutning må være i forbindelse med at han *”setter i verk beslutning om ransaking eller pågrepelse, og ellers når det er fare ved opphold.”*

4.2.7 Skjult fjernsynsovervåking.

Skjult fjernsynsovervåking kan etter strprl. § 202a settes i gang når det foreligger *”skjellig grunn”* til mistanke om straffbare handlinger som kan medføre høyere straff enn *”fengsel i 6 måneder”*. Videre er det et vilkår at overvåkingen skjer *”på offentlig sted”* og at overvåkingen må være av *”vesentlig betydning for etterforskningen”*. De to første vilkårene har samme meningsinnhold som i strprl. § 171 (1). Spørsmålet her blir derfor hva som ligger i vilkårene *”offentlig sted”* og *”vesentlig betydning for etterforskningen”*.

Ordlyden *”offentlig sted”* må avgrenses mot private områder og arbeidsplasser. Et offentlig sted vil være et sted hvor allmennheten har adgang og folk stort sett kan ferdes fritt. Selv om overvåkingen er begrenset til offentlig sted er det ikke noe krav om at den straffbare handlingen som etterforskes må være begått på offentlig sted.⁸³

Dersom slik overvåking skal settes i gang må den være av *”vesentlig betydning for etterforskningen”*. Ordlyden innebærer at fjernsynsovervåking på en kvalifisert måte vil være til hjelp for å avdekke de straffbare forholdene, men ikke nødvendigvis at den skal være eneste mulige etterforskningsmetode i saken.⁸⁴

Det kan reises spørsmål om skjult fjernsynsovervåking vil være av vesentlig betydning for etterforskning av grooming. Kontaktetableringen skjer som tidligere nevnt gjerne over Internett eller SMS. De objektive vilkår i gjerningsbeskrivelsen vil da være oppfylt når

⁸³ Fredriksen (2006) s. 154

⁸⁴ Ot.prp.nr. 56 (1989-1990) s. 60

gjerningspersonen ankommer møtestedet. Poenget med strl. § 201a er å ramme forberedende handlinger til et overgrep. Dersom formålet med bestemmelsen skal oppnås er man avhengig av at politiet pågriper mistenkte på møtestedet før eller idet gjerningspersonen møter barnet. Skjult overvåking vil kunne underbygge at gjerningspersonen er på stedet, men at denne skjulte overvåkingen er av kvalifisert betydning vil nok ikke være tilfelle. Gjerningspersonen tilstedeværelse på møtestedet underbygges jo uansett av at politiet pågriper gjerningspersonen der. Politiet kan i slike tilfeller benytte seg av håndholdt kamera og filme gjerningspersonens oppmøte. Dersom politiet benytter seg av dette for å dokumentere gjerningspersonens oppmøte vil det falle inn under spaning og ikke skjult overvåking etter strprl. § 202a. For groomingtilfeller der kontaktetableringen skjer på ett offentlig sted er man såpass tidlig i stadiet frem mot et straffbart forhold at det forutsetter at politiet på forhånd har kjennskap til hvor kontaktetableringen skal skje. Det kan selvfølgelig tenkes at man gjennom annen tvangsmiddelbruk har funnet frem til en mistenkt som man med skjellig grunn mistenker skal begå forbrytelse mot strl. § 201a. Men heller ikke for disse tilfellene kan skjult fjernsynsovervåking sies å være særlig til hjelp for oppklaring. Politiets fysiske tilstedeværelse vil være langt mer praktisk.

Skjult fjernsynsovervåking må også vurderes opp mot strprl. § 170 a. Etter denne bestemmelsen er det rom for å vurdere inngrepets betydning overfor andre enn mistenkte. Skjult fjernsynsovervåking er i utgangspunktet forbudt etter personopplysningsloven § 40. På offentlige steder er det mange som oppholder seg, og bruk av tvangsmiddelet vil kunne berøre mange utenforstående.

Konklusjonen er at skjult overvåking sjelden vil være av vesentlig betydning for etterforskningen av grooming og dermed i de fleste tilfeller ikke vil tillates.

Beslutningskompetansen ligger hos retten, og tillatelsen gis for et bestemt tidsrom som ikke må være lenger enn nødvendig og høyst fire uker jf. strprl. § 202a (2).

4.2.8 Kontroll av kommunikasjonsanlegg.

Kontroll av kommunikasjonsanlegg etter strprl. § 216b gir politiet hjemmel for å blant annet innstille eller avbryte overføring av samtaler eller annen kommunikasjon til eller fra bestemte telefoner, datamaskiner eller andre kommunikasjonsanlegg som mistenkte besitter eller antas å ville bruke. Det er også adgang til å eventuelt stenge disse for kommunikasjon. Kontrollen kan videre gå ut på å identifisere anleggene ved hjelp av teknisk utstyr. Dette gjøres ved at eier eller tilbyder av nett eller tjeneste gir politiet opplysninger om hvilke kommunikasjonsanlegg som skal settes i forbindelse eller har vært satt i forbindelse med nevnte anlegg.⁸⁵

Etter bestemmelsens tredje ledd følger det at strprl. § 216a fjerde ledd gjelder tilsvarende. I strprl. § 216a fjerde ledd heter det at *”kommunikasjonsavlytting kan bestå i å avlytte samtaler eller annen kommunikasjon til og fra bestemte telefoner, datamaskiner eller andre anlegg for elektronisk kommunikasjon som den mistenkte besitter eller kan antas å ville bruke. Som kommunikasjonsavlytting regnes også identifisering av kommunikasjonsanlegg ved hjelp av teknisk utstyr, jf. § 216 b annet ledd bokstav c, som skjer ved å avlytte samtaler eller annen kommunikasjon”*.

Etter dagens lovverk vil kommunikasjonskontroll etter strprl. § 216b bare kunne benyttes for de tilfeller der kontakten som kan foranledige en forbrytelse mot strl. §201a samtidig rammes av strl. § 390a. Men utvidelse av strprl. § 216b til å også omfatte grooming tilfellene etter strl. § 201a er nå under behandling⁸⁶, forslaget ble sendt ut på høring i juli 2007 og høringsfristen var 10.oktober 2007. I forbindelse med høringsbrevet uttalte departementet at slik kontroll av kommunikasjonsanlegg vil kunne være nyttig i etterforskningen av saker etter strl. § 201a.

⁸⁵ Strprl. § 216b bokstav a-d.

⁸⁶ ”Høring om kriminalisering av kjøp av seksuelle tjenester.” Snr. 200703007 ES. s. 13

I Ot.prp.nr.18 (2006-2007) side. 23 uttaler departementet at *”I tillegg til de nevnte etterforskningsmidlene kunne det muligens vært hensiktsmessig om politiet kunne kontrollere tiltaltes kommunikasjon utover adgangen etter straffeprosessloven § 216 b. Siden en utvidelse av denne bestemmelsen ikke har vært på høring, foreslår ikke departementet endringer nå. Det antas at kontroll av kommunikasjonsanlegg i enkelte tilfeller vil kunne være aktuelt der kontakten fra den voksne kan bedømmes som en fredsforstyrrelse etter strl. § 390a.”*

Ved å gjøre bruk av kommunikasjonskontroll etter strprl. § 216b for grooming tilfellene, vil politiet lettere kunne oppdage forberedende handlinger. På denne måten vil man også få et sterkere mistankegrunnlag. I tillegg vil politiet kunne oppdage andre fornærmede ved at de kan kontrollere all kommunikasjon fra mistenktes datamaskin eller mobiltelefon. For oppklaring av grooming sakene vil det imidlertid kanskje være en fordel både for offer og mistenkte at politiet kan følge med på kontakt som etableres over Internett, telefon eller andre kommunikasjonsmidler. Man vil tidlig kunne vurdere den mistenktes forsett, og effektivt kunne følge opp og beskytte barnet. Et slikt tvangsmiddel vil være effektivt og lette bevisføringen, selv om tvangsmiddelet er inngripende er det viktig å se på formålet med strl. § 201a. Man ønsker å ta mulige overgrep før det skjer straffbare overgrep. Dersom straffebudet om grooming skal få den effekt lovgiver ønsket at det skulle ha er min personlige oppfatning at man bør åpne for kontroll av kommunikasjonsanlegg etter strl. § 216l.

5 Konkurrences.

5.1 Generelt om konkurrans.

Straffeloven § 62 og § 63 inneholder felles regler for hvilke strafferammer som gjelder hvis det foreligger real- eller idealkonkurrens. Dersom bestemmelser benyttes i konkurrans heves både den nedre og øvre strafferammen.

Det fremgår av forarbeidene til strl. § 201a⁸⁷ at bestemmelsen supplerer det alminnelige forsøksansvaret i straffeloven § 49. Problemstillingene for dette kapittelet kan i hovedsak deles opp i tre deler, se følgende pkt. 5.2, 5.3 og 5.4.

5.2 Straffelovens §§ 195, 196 og § 200 jf. strl. § 49 i konkurrans med strl. § 201a.

I tilfeller der handlingene som er utført oppfyller gjerningsbeskrivelsen i strl. § 201a og gjerningspersonen samtidig har overtrådt grensen for straffbart forsøk på strl. §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd kan det reises spørsmål om hvilken av de to bestemmelser man skal bruke, eventuelt om de kan benyttes i konkurrans.

Lovgiver tar utgangspunkt i at bestemmelsene ikke kan brukes i konkurrans. Dette har gode grunner for seg, begge bestemmelser retter seg mot forberedende handlinger til en fullbyrdelse av strl. §§ 195, 196 eller 200 annet ledd. Et hovedprinsipp i norsk rett er at man ikke skal straffes for den samme handlingen to ganger. Spørsmålet som reiser seg når de ikke kan benyttes i konkurrans er hvilket av de to straffebed man skal benytte seg av. I forarbeidene er det antatt at dersom handlingene som er gjort har kommet langt nok til at det alminnelige forsøksansvaret etter disse bestemmelsene har inntrådt, så skal man i så fall bedømme forholdet etter forsøksreglene. Begrunnelsen for bruken av forsøksreglene er at

⁸⁷ Ot.prp.nr.18 (2006-2007) s. 22

man ved å benytte seg av disse får frem den økte straffverdigheten i at gjerningspersonens handling er nærmere ett fullbyrdet overgrep enn tilfellet er ved det nye straffebudet.

5.3 Straffelovens §§ 195, 196 og § 200 i konkurrens med strl. § 201a.

Det neste spørsmålet som reiser seg er om det i de tilfeller hvor det foreligger en fullbyrdet forbrytelse etter strl. §§195, 196 eller § 200 annet ledd kan benyttes konkurrens i forhold til strl. § 201a.

Det avgjørende er her om handlingene som er foretatt kan sies å omfatte samme forhold. Utgangspunktet er at dersom flere straffebud kan anvendes på handlingen, kan de ikke anvendes ved siden av hverandre, med mindre en slik anvendelse er begrunnet med at de rammer ulike sider av handlingen. Høyesterett uttalte i Rt.1994/203 at *”spørsmålet om en står overfor ett fortsatt straffbart forhold eller enkeltstående lovovertrедelser, beror på en helhetsvurdering, der sammenheng i tid, tilknytning til samme sted og eventuelt felles forsett er momenter av betydning.”*

Dersom de forberedende handlinger som rammes av strl. § 201a er utført for å begå det fullbyrdede overgrep vil det ha naturlig sammenheng i tid og til samme sted, samt ligge innenfor samme forsett. Ved at gjerningspersonen oppnår kontakt på nettet, avtaler et senere møte og deretter i anledning av dette møtet fullbyrder en forbrytelse mot strl. §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd dreier det seg om samme forhold. Strl. § 201a og strl. §195,196 og § 200 annet ledd kan ikke sies å ramme ulike sider av handlingene. Det er det konkrete avtalte møte som har resultert i overgrep, og det er da naturlig å se det slik at overgrepet konsumerer straffeansvaret for det forutgående møtet. Departementet understreker i forarbeidene at det nye straffebudet ikke bør anvendes i konkurrens med bestemmelsene som rammer selve overgrepet.⁸⁸

⁸⁸ Ot.prp.nr.18 (2006-2007) s. 22

5.4 Straffelovens § 201a i konkurrans med andre straffebud.

Dersom det i tillegg til de forberedende handlinger som rammes av strl. § 201a er utført andre handlinger som rammes av lignende straffebud vil det kunne oppstå spørsmål om konkurrans. Forarbeidene nevner her for eksempel straffbart forsøk på strl. § 203. Siden denne bestemmelsen retter seg mot andre sider av handlingen enn strl. § 201a kan de benyttes i konkurrans.

6 Straffereaksjon og reaksjonens lengde.

6.1 Generelt om straff ved grooming.

Strafferammen ved forbrytelse mot strl. § 201a er *”bøter eller fengsel inntil ett år”*. Straffebudet angir ingen minstestraft for fengsel og suppleres derfor av strl. § 17 som angir minstestrafte til å være 14 dager. Når det skal idømmes straff for en forbrytelse må retten for det første avgjøre hva slags straffereaksjon som skal ilegges og for det andre må retten avgjøre straffereaksjonens lengde. Reglene for valg av reaksjonsform og lengde er i hovedsak utviklet av rettspraksis. I tillegg til reaksjonsformene som fremgår av straffebudet er det i straffelovens alminnelige del gitt hjemmel for at det kan idømmes andre former for straffereaksjoner enn det som følger av straffebudet selv. For alternative straffereaksjoner som samfunnsstraff og forvaring følger vilkårene for disse av egne bestemmelser i straffelovens alminnelige del. På nærmere vilkår har retten også anledning til å gjøre hele eller deler av fengselsstraffen betinget jf. strl. § 52. Hvor det er særskilt fastsatt kan retten idømme flere hovedstraffer samtidig jf. blant annet strl. § 28a (5) som innebærer at samfunnsstraff kan kombineres med fengsel. Det er etter langvarig rettspraksis vanlig at utmålingen av straff ligger i det nedre sjiktet av straffebudets strafferamme.

6.2 Bruk av forvaring.

Det rettslige grunnlaget for bruk av forvaring følger av strl. § 39c. Etter denne bestemmelsen heter det at *”når en tidsbestemt straff ikke anses tilstrekkelig til å verne samfunnet”* så kan forvaring idømmes i stedet for fengselsstraff *”når vilkårene i nr. 1 eller nr. 2”* er oppfylt.

For å idømme forvaring etter alternativ nr. 1 er det blant annet et vilkår at gjerningspersonen har begått eller forsøkt å begå en *”alvorlig [...] seksualforbrytelse”*.

Grooming er som presisert tidligere forberedende handlinger som omfattes av strl. § 201a og må avgrenses mot selve det seksuelle overgrepet. Det kan derfor reises spørsmål om de handlinger som rammes av strl. § 201a i det hele tatt kan regnes som en seksualforbrytelse. Reglene om grooming er tatt inn i straffelovens kapittel om seksualforbrytelser. Som det fremgår av ordlyden i 39 c nr. 1 vil også *”forsøk”* på en alvorlig seksualforbrytelse rammes. Forsøket omfatter typisk forberedende handlinger. Å tolke ordlyden så strengt at en overtredelse av strl. § 201a ikke skal forstås som en seksualforbrytelse vil imidlertid virke kunstig. For at man skal bli dømt for forbrytelse mot strl. § 201a må intensjonen om å begå de seksuelle overgrep på lik linje som ved forsøk på overgrep være tilstede. En overtredelse av strl. § 201a må etter dette regnes som en seksualforbrytelse.

Spørsmålet da er hvorvidt en overtredelse av strl. § 201a er så alvorlig at den omfattes av strl. § 39 c alternativ nr. 1. Lovgiver utalte i forarbeidene at årsaken til at maksimumsstraffen for grooming ble satt så lavt som ett år fengsel var at dersom et møte skulle resultere i et forsøk på eller fullbyrdet overgrep mot barnet, så ville andre straffebestemmelser med vesentlig høyere strafferammer komme til anvendelse. Lovgiver viste her til at den ordinære strafferammen i strl. § 195 er femten år, § 196 er ti år, og etter § 200 annet ledd er seks år. Lovgiver legger altså vekt på forholdsmessigheten mellom forskjellige lovovertridelser og anser grooming som mindre straffverdig. Dette skulle trekke i retning av at grooming ikke kan betegnes som en alvorlig seksualforbrytelse.

I Rt.2004/606 tok Høyesterett stilling til hvorvidt forvaring kunne idømmes for sedelighetsforbrytelser mot tre barn, jf. Strl. § 195 (1) og § 196 (1). Høyesterett pekte i denne saken på at lovgiver først og fremst med ordlyden seksualforbrytelse har hatt voldtekt slik begrepet skal forstås etter strl. § 192 for øye. Men Høyesterett viser videre til forarbeidene hvor det også uttales at overtredelser av strl. § 195 "*kan være aktuell*" som grunnlag for forvaring.⁸⁹ Høyesterett legger vekt på at lovgiver i forarbeidene ikke har nevnt strl. § 196, og peker på at strafferammen reflekterer lovgivers syn på straffverdigheten av ulike lovbrudd. Høyesterett konkluderer med at det skal mye til før en overtredelse av strl. § 196 (1) vil kunne være en alvorlig seksualforbrytelse innenfor rammen av strl. § 39 c. Høyesterett konkluderer med at det skal atskillig mindre til når det gjelder strl. § 195, men at heller ikke da vil enhver overtredelse kunne betegnes som en alvorlig seksualforbrytelse. Maksimumsstraffen ved grooming er satt til ett år fengsel, straffverdigheten er langt mindre enn fullbyrdede overgrep og sammenholdt med Høyesteretts drøftelse i Rt.2004/667 må det være helt klart at grooming ikke kan anses som en alvorlig seksualforbrytelse som faller inn under straffeloven § 39c nr. 1 sitt anvendelsesområde. Dersom forvaring skal idømmes for grooming må i så fall det rettslige grunnlaget være alternativ nr. 2.

Etter alternativ nr. 2 kan forvaring idømmes når gjerningspersonen nå finnes skyldig i å ha begått en "*mindre alvorlig forbrytelse av samme art som nevnt i nr. 1*".

Spørsmålet her er da hvorvidt grooming kan regnes som en "*mindre alvorlig forbrytelse*". Lovgivers intensjon har vært å ramme de tilfeller der en person tidligere har begått alvorlige lovbrudd, og som på ny begår et lovbrudd som ikke er av de alvorligste. Det er imidlertid ikke gitt at siden grooming ikke er en alvorlig forbrytelse så vil det være en mindre alvorlig forbrytelse etter alternativ nr. 2. Det er naturlig å anta at det også vil være

⁸⁹ Ot.prp.nr. 87 (1993-1994) s. 106

forbrytelser hvor forvaring ikke skal benyttes fordi de er enda mindre straffverdige enn forbrytelser som regnes som *"mindre alvorlige"* etter alternativ nr.2.

I Rt.2004/606 uttalte Høyesterett som nevnt at det skulle svært mye til før forbrytelse mot strl. § 196 kunne regnes som en alvorlig seksualforbrytelse etter alternativ nr. 1. Som en forbrytelse som sannsynligvis regnes som en *"mindre alvorlig"* seksualforbrytelse nevnes det i kommentaren til straffeloven at en person har kledd av og befølt et barn.⁹⁰ Beføling av et barn er en seksuell handling som rammes av strl. § 200 annet ledd. Handlinger som faller inn under strl. § 196 er mer straffverdige enn handlinger som faller inn under strl. § 200 annet ledd. En naturlig følge av dette vil være at en forbrytelse mot strl. § 196 må regnes som en seksualforbrytelse som faller inn under ordlyden i strl. § 39c alternativ nr.2 .

Om man tar utgangspunkt i straffverdigheten for disse to forbrytelsene og sammenligner med bestemmelsen om grooming, kan det være rimelig å anta at grooming ikke er alvorlig nok til å omfattes av ordlyden. Det følger imidlertid av ordlyden i alternativ nr. 2 at også forsøk på en mindre alvorlig forbrytelse skal rammes. Selve alvorligheten av handlingen trenger ikke nødvendigvis være særlig forskjellige i grooming tilfellene enn ved en forbrytelse som rammes av for eksempel strl. § 195, 196 eller § 200 annet ledd jf. § 49. At også forsøk på slike handlinger skal kunne gi grunnlag for forvaring trekker da i retning av at grooming kan anses som forbrytelse som faller inn under ordlyden *"mindre alvorlig"*. Lovgiver har gjort grooming straffbart nettopp av den grunn at faren for en forbrytelse mot strl. §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd er nærliggende når de forberedende handlinger som rammes av strl. § 201a er utført. Konklusjonen blir etter dette at grooming må regnes som en *"mindre alvorlig"* seksualforbrytelse etter strl. § 39c nr. 2.

Det sentrale er da hvorvidt gjerningspersonen tidligere har *"begått eller forsøkt å begå en forbrytelse som nevnt der"* og at det er en *"nær sammenheng"* mellom tidligere og den nå begåtte forbrytelsen.

⁹⁰ Matningsdal (2003) s. 299

Om lovbrøyteren tidligere har begått eller forsøkt å begå forbrytelser som rammes av strl. § 39c nr. 1 er noe retten må ta stilling til i den enkelte sak. Det er vanskelig å trekke noen særskilte grenser utover det som ble nevnt i drøftelsen under alternativ nr. 1. Allikevel vil det på et noe generelt grunnlag kunne sies at selv om forbrytelse mot strl. § 201a ikke innebærer noe fullbyrdet seksuelt overgrep vil det fortsatt være en forbrytelse som foranlediger et seksuelt overgrep og kan derfor sies å være av samme art. At gjerningspersonen nå dømmes for intensjoner om å begå overgrep som rammes av strl. §§ 195, 196 og § 200 annet ledd vil kunne tale for at det kan sies å være nær sammenheng til tidligere begåtte seksualforbrytelser.

Det er også et ytterligere vilkår at faren for tilbakefall til en ny alvorlig seksualforbrytelse *"må antas å være særlig nærliggende"*. I Ot.prp.nr.87 (1993-1994) s. 111 uttales det at faren for tilbakefall *"må være kvalifisert og på domstidspunktet vurderes som reell."* Det at gjerningspersonen tidligere er dømt for seksuelle overgrep mot barn viser at han ikke har lært av tidligere dommer. I tillegg har gjerningspersonen på tidspunktet for denne dommen hatt intensjoner om å begå nye overgrep. Generelt vil det da være naturlig å anta at det er særlig fare for at vedkommende igjen vil forsøke å begå en ny alvorlig seksualforbrytelse.

Forvaring kan allikevel bare idømmes dersom fengselsstraff *"ikke anses tilstrekkelig til å verne samfunnet"*. Om vanlig fengselsstraff er tilstrekkelig til å verne samfunnet vil i stor grad bero på den enkelte gjerningsperson og hans individuelle forhold. Dersom en gjerningsperson har en meget omfattende straffehistorikk for seksualforbrytelser vil det kunne trekke i retning av at en vanlig fengselsstraff ikke er tilstrekkelig til å verne samfunnet. Nettopp det at vedkommende tidligere har vært dømt for lignende forhold viser at det individualpreventive hensynet ved straffen ikke har blitt oppnådd. Det er antatt at forvaring vil ha sitt hovedanvendelsesområde når den alternative tidsbestemte straff ville bli utmålt fra noen måneder fengsel og opp mot 6-8 år.⁹¹ Det vil derfor være naturlig å anta

⁹¹ Matningsdal (2003) s. 315

at forvaring kun vil bli brukt for de grovere tilfeller av grooming, typisk en gjerningsperson som i stor skala har drevet systematisk grooming mot flere barn.

6.3 Bruk av samfunnsstraff.

Etter strl. § 28a kan samfunnsstraff idømmes i stedet for fengselsstraff når det ellers ikke ville ha blitt idømt strengere straff enn fengsel i 1 år, hensynet til straffens formål ikke taler mot en reaksjon i frihet, lovbrøteren samtykker til samfunnsstraff og han har bosted i Norge. Samfunnsstraff er en straffereaksjon som betyr at domfelte må gjøre samfunnsnyttig arbeide på fritiden uten lønn. Det sentrale spørsmål i forhold til om samfunnsstraff kan benyttes ved grooming vil være om hensynet til straffens formål taler mot en reaksjon i frihet.

Det bærende hensyn bak samfunnsstraffen er individualprevensjon, jf. Rt.1991/275. Ved sedelighetsforbrytelser gjør derimot allmennpreventive hensyn seg i særlig grad gjeldende. Det kan virke støtende på samfunnet at en person som begår denne typen handlinger får bevege seg fritt rundt. Domstolene har vært svært tilbakeholdne med å idømme samfunnsstraff for denne type forbrytelser. Høyesterett har likevel uttrykt at samfunnsstraff unntaksvis kan benyttes ved mindre alvorlige seksualforbrytelser. Grooming rammer forberedelseshandlinger med forsett om å begå et seksuelt overgrep. Allmennpreventive hensyn gjør seg dermed ikke gjeldende i like stor grad som for tilfeller der det foreligger en fullbyrdet forbrytelse mot strl. §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd. Lovgiver har ved fastleggelsen av strafferammen åpnet for at det skal kunne gis bøter noe som tilsier at straffens formål ikke nødvendigvis taler mot en reaksjon i frihet. Det må etter dette sies å være hjemmel for at man kan idømme samfunnsstraff ved forbrytelse mot strl. § 201a.

6.4 Antatt straff for forbrytelse mot strl. § 201a.

Siden bestemmelsen ikke har vært oppe til domstolsbehandling har vi ikke noe praksis for straffeutmåling for grooming. I tilfeller hvor handlingene som rammes av strl. § 201a samtidig har passert grensen i forhold til straffbart forsøk på seksuelle overgrep skal man som nevnt fortrinnsvis ta ut tiltale etter forsøksreglene. Ved søk i lovdata har jeg ikke funnet noe rettspraksis som gir eksempel på straffeutmåling for forsøk på seksuelle overgrep alene. For å kunne angi et antatt straffenivå for forbrytelse mot strl. § 201a vil det av den grunn være naturlig å se hen til rettspraksis ved fullbyrdede forbrytelser mot strl. §§ 195, 196 og § 200 annet ledd. Etter straffelovens § 51 skal forsøk straffes mildere enn en fullbyrdet forbrytelse. Det er naturlig å anta at grooming straffes mildere enn forsøk på forbrytelse mot strl. §§195, 196 og § 200 annet ledd fordi man da vil være lenger fra et fullbyrdet overgrep.

I Rt.2002/844 ble en 21 år gammel mann dømt til 30 dagers ubetinget fengsel for seksuell omgang med to jenter under 16 år. Mannen hadde kommet i kontakt med jentene over Internett. I denne saken kom det ikke til samleie, men forholdene gjaldt inntrengning av en finger i jentenes kjønnsorganer og et forsøk på samleie med den yngste av jentene.

I Rt.2005/126 ble en 30 år gammel mann dømt til 120 dager ubetinget fengsel for samleie med en jente på 14 år og 11 måneder. I denne saken bestod den seksuelle omgangen i at mannen først befølte og slikket jenta i skrittet. Deretter gjennomførte mannen vaginalt samleie med henne. Han fikk sædavgang og det ble ikke benyttet prevensjon.

I Rt.2007/504 ble en 45 år gammel mann dømt til ubetinget fengsel i ett år for seksuell omgang etter strl. § 195 med en jente på 12 år og 11 måneder. Den seksuelle omgangen bestod i at gjerningspersonen hadde ført en finger inn i jentas skjede og latt henne ta tak i sin penis og føre den i kontakt med sitt kjønnsorgan.

I den nevnte dommen inntatt i Rt.2002/844 uttalte Høyesterett at det er et alminnelig prinsipp at straffen skal stå i forhold til lovbruddenes grovhet. Videre uttalte Høyesterett at strl. § 196 kan ramme forhold av ”*svært forskjellig karakter og grovhet, beroende på fornærmedes alder og utvikling og omstendighetene for øvrig*”. Ser man på de handlinger som var grunnlaget for straffeutmåling ga de 1 måned ubetinget fengsel. Sammenligner man dommen mot Rt.2005/126 hvor det bare var en fornærmet ser man at det skjer en betydelig straffeskjerpelse når det kommer til samleie. I Rt.2007/504 ser man igjen at grovheten er større på grunn av fornærmedes alder og at handlingen rammes av strl. § 195 (1). Men i alle sakene ligger straffeutmålingen helt i nedre sjiktet av strafferammen. Ved vurderingen av straff for forbrytelse mot strl. § 201a er det da viktig å huske på at de handlinger som rammes av strl. § 201a ikke innebærer seksuell kontakt. Selv om handlingene kan være forberedelser til mulige grove seksuelle overgrep må de sies å være betydelig mindre alvorlige enn de handlinger som ga grunnlag for 1 måneds ubetinget straff i Rt. 2002/844. Det er intensjonen med den fare for overgrep det medfører som skal straffes. Med utgangspunkt i Høyesteretts bruk av strafferammer og ovenstående drøftelse vil det være naturlig å anta at normalt straffenivå for grooming vil ligge i området fra bøter og opp til 30 dagers ubetinget fengsel.

7 Avslutning.

Bestemmelsen om grooming kom som et resultat av at man har sett et økende behov for et nytt straffebud om forebygging av seksuelle overgrep mot barn. Det kan stilles spørsmål om regelen innebærer noen praktisk og effektiv endring av rettstilstanden. Bestemmelsen om grooming har i prinsippet innskrenket området for straffri forberedelse for strl. §§ 195, 196 og § 200 annet ledd, jf. strl. § 49. Men for at bestemmelsen skal ha en praktisk og effektiv funksjon tilsier det at påtalemyndigheten må bli kjent med mulige straffbare forhold. En generell spaning på Internett medfører at man må identifisere de ukjente partene, noe som fort kan være ressurs- og tidkrevende. Ellers vil man være avhengig av at

fornærmede eller pårørende tipser politiet om mulig mistanke til grooming. Dette forutsetter enten at barna selv forteller noen om sin kontakt eller at andre oppdager forholdet før det har kommet til et møte. Dersom forholdet blir oppdaget og det kommer til etterforskning vil andre utfordringer kunne melde seg. Som vi har sett er påtalemyndigheten avhengig av å bevise utover enhver rimelig tvil gjerningspersonens intensjoner om å begå overgrep. I høringsrunden ble det fokusert på at bevis for en persons intensjoner om å begå overgrep kan by på store problemer og at straff for denne type forberedelseshandlinger kan utgjøre et rettsikkerhetsproblem for tiltalte. Lovgiver på sin side har avvist dette synspunkt med begrunnelse i at dette ikke stiller seg noe annerledes enn ellers i strafferetten. Om gjerningspersonen har hatt forsett er noe som må vurderes ut fra de alminnelige regler om beviskrav, bevisføring og bevisvekt. Forutsetningen for at en gjerningsperson skal bli dømt for grooming må nødvendigvis være at det foreligger en tilståelse, eller at kommunikasjonen mellom barnet og den voksne både er konstaterbar og dokumenterbar med hensyn til de seksuelle intensjonene. På denne måten har forsettet til en viss grad manifestert seg i ytre objektive holdepunkter. For tilfeller der man ikke kan bygge på tiltaltes tilståelse vil utfordringene med å bevise at gjerningspersonen har hatt intensjoner om å begå overgrep kunne bli stor. Dette viser et behov for å ha nødvendige og effektive tvangsmidler til å etterleve straffebudet, samtidig som man ivaretar mistenktes rettssikkerhet. Kan det ikke bevises utover enhver rimelig tvil at gjerningspersonen har hatt forsett om å begå et seksuelt overgrep som rammes av strl. §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd så må tiltalte frikjennes.

8 Kilder.

8.1 Litteraturliste.

Andenæs, Johs. Alminnelig strafferett. 5. utg. Oslo, 2004.

Eskeland, Ståle. Strafferett. 2. utg. Oslo, 2006.

Hov, Jo. Rettergang II Straffeprosess. 1999.

Fredriksen, Ståle. Innføring i straffeprosess. 1. utg. Oslo, 2006.

Sunde, Inger Marie. Lov og rett i Cyberspace. 2006.

Husabø, Erling Johannes. Straffeanvarslets periferi. 1.utg. Bergen, 1999.

Andenæs, Johs. og Bratholm, Anders. Spesiell strafferett 3. utg. 7. opplag Oslo, 2006

Arbeidsgrupperapport. "Forebygging av internettrelaterte overgrep mot barn." (2007)

Myhrer, Tor-Geir, Etterforskningsbegrepet. Tidsskrift for Strafferett 2001

8.2 Lovregister.

1981 Lov om rettergangsmåten i straffesaker (strprl.) av 22. mai 1981 nr. 25.

1902 Almindelig borgerlig straffelov (strl.) av 22. mai 1902 nr. 10.

8.3 Offentlige dokumenter.

Innstillinger:

Straffelovrådets innstilling av 17. mars 1960 til lovendringen i 1963 av § 196.

Innst.O.nr. 3 (1999-2000)

Innst.S.nr.38 (2006-2007)

Høringer:

Høring om kriminalisering av kjøp av seksuelle tjenester. Snr. 200703007 ES.

Norsk Offentlig Utredning:

NOU 2002:4

NOU 2004:6

Odelsting proposisjoner:

Ot.prp.nr. 56 (1989-1990)

Ot.prp.nr. 87 (1993-1994)

Ot.prp.nr. 64 (1998-1999)

Ot.prp.nr. 109 (2001-2002)

Ot.prp.nr. 60 (2004-2005)

Ot.prp.nr. 18 (2006-2007)

Rundskriv:

Riksadvokatens rundskriv nr. 3/1999

Riksadvokatens rundskriv nr. 2/2000

Internasjonale offentlige dokumenter.

DS 2007:13 ”Vuxnas kontakter med barn i sexuella syften”

8.4 Domsregister.

Henviste avgjørelser, Høyesterett:

Rt.1940/42

Rt.1978/847

Rt.1981/964

Rt.1982/1315

Rt.1984/1076

Rt.1988/18

Rt.1989/1004

Rt.1991/275

Rt.1993/473
Rt.1994/203
Rt.1998/1638
Rt.1998/1477
Rt.1999/1269
Rt.2000/1455
Rt.2002/844
Rt.2003/442
Rt.2004/278
Rt.2004/606
Rt.2004/2046
Rt.2005/349
Rt.2005/126
Rt.2005/1651
Rt.2007/504

